

★A★S★D★

Z OBSAHU 2. ČÍSLA:

Odpovědné využívání času

Jeremiáš — prorok zajetí

Výklad 23. žalmu —
pokračování

Jan Williams — misionář

Tichomoří (pokračování)
Jak velký byl Babylón
(pokračování)

My a naše děti —
věk vyspění a dozrání

Biblické dialogy:
O modlitbě

Je nutné být nervózní?

Vy se ptáte — my odpovídáme

75

ZNAMENÍ DOBY

K SLAVNÉMU VÝROČÍ NAŠÍ VLASTI

Přiblížili jsme se k májovým dnům, které jsou letos ještě radostnější a slavnější, neboť naše národy si připomínají významné třicáté výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou.

Vzpomínáme na květen roku 1945. Bylo po dlouhé kruté zimě, která trvala několik let. Roční období se sice střídala, ale ve světě a zvláště v Evropě všechno zmrazoval fašismus ve své nejkrutější podobě. Národy žily ve strachu a hrůze. Lidé umírali v koncentračních táborech, byli likvidováni v plynových komorách a pecích. Na města padaly ničivé bomby a rozsávaly smrt. Mnozí naši věřící si v těchto dnech se slzou v oku vzpomínají na své milé, kteří pro své přesvědčení zahynuli v koncentračních táborech. Rodiny byly násilně roztrženy. Mnohé matce se ještě dnes sevře srdce při vzpomínce na syna, který padl v boji nebo se nevrátil z nucených prací v cizině. To všechno se odehrálo v oné kruté několikaleté zimě. Národy však neztratily víru ve vítězství spravedlivé věci.

Pak přišel rok 1945. Na východě, západě, severu i jihu Evropy byly již některé národy osvobozeny spojeneckými vojsky, ale v naší zemi ještě duněla děla, neboť nepřítel se nevzdával. Avšak synové velké sovětské země, která přinesla největší oběti a prožila nesmírné utrpení, ve vítězném postupu osvobozovali naše města až k úplnému vítězství. Všude byli vítáni s jásotem. Skončila nej-

hrůznější válka v dějinách lidstva. Naplnila se slova Žalmu 46, 10 o Tom, který „činí přitřž bojům až do končin země, lučiště láme, kopí posekává a vozy spaluje ohněm.“

Naše národy získaly znovu vytouženou svobodu. Jak radostně zazněla československá státní hymna! S nevšedním nadšením začal lid budovat svou osvobozenou vlast.

Je opět máj. Všude je plno květů. Nejsou však jen v zahradách a na lukách, ale i na hrobech padlých bojovníků, roztroušených po celé naší vlasti. Zastavujeme se u nich a vzpomínáme s účastí na jejich matky, ženy a děti, jejichž žal nevymizel ani po třiceti letech.

Jsme vděční, že po dobu tří desetiletí byl v Evropě zachován mír, že jsme my ani naše děti nepoznali válku. Nebereme to jako samozřejmost. Byly zde síly vyvolávající napětí, ale obrovské mírové úsilí zvítězilo. Jako církev jsme vždycky byli na straně míru a pokroku. Budeme i nadále stát po boku všech lidí dobré vůle, usilujících o zachování světového míru.

V tomto slavném jubilejním roce se s uspokojením díváme na minulé léta u vědomí, že i my, křesťané, jsme poctivě přiložili ruku k budování našich měst a vesnic. I v budoucnu chceme svou prací přispět ze všech svých sil k rozkvětu naší socialistické vlasti a podílet se na všem, co je „poctivé, spravedlivé a čisté“ (Fil 4, 8).

Odpovědné VYUŽÍVÁNÍ ČASU

V EPIŠTOLE K EFEZSKÝM NACHÁZÍME VÝZVU APOŠTOLA Pavla, která i když je určena křesťanům všech dob, přece se mi dnes zdá být časovější, než kdy jindy: „A využívejte dobře času...“ (Ef 5, 16 – překl. Col)

Velmi často slyšíme kolem sebe používat slova, která se již stala jakýmsi rčením: „Nemám čas!“ nebo „Mám příliš mnoho práce.“ Kdo by je neznal! Vždyť je sami při různých příležitostech, i v duchovním životě, používáme. Nepochybuji o tom, že v našem úspěšném století je většinou říkáme poctivě, i když – přiznejme si – někdy také jako výmluvu, jestliže se nám hodí.

Je tomu skutečně tak, že máme nedostatek času? Významní mužové a ženy nikdy nebudí dojem, že jsou přetíženi. Naopak, jsou klidní. Svůj každodenní pracovní program uváženě plánují. Ovzduší svého prostředí nenarušují nervózní mnohočinností, kterou někteří lidé kolem sebe šíří, protože nedovedou poznat, co mají vykonat přednostně. Nad mnohými lidmi visí čas jako Damoklův meč, pod kterým žijí snad celý život.

Bůh ovšem pro každého člověka připravil plán, kterým chce usměrnit celou životní dráhu, od narození počínaje. Kdo se ve svém životě řídí Boží vůlí, duchovně roste a stává se požehnáním pro druhé. Když toto pochopíme, získá náš život smysl a náplň. To měl na mysli i pisatel epištoly k Efeským: „Vždyť jeho jsme dílo, neboť jsme byli stvořeni v Kristu Ježiši k dobrým skutkům, které Bůh už předem připravil, abychom v nich žili.“ (Ef 2, 10 – překl. Col)

ČLOVĚK JAKO MY

Pán Ježíš prožíval dny svého života na této zemi rozvážně a klidně. Jako každý z nás, musel i On zápasit s pokušením a prošel nejenom utrpením, ale i všemi odstíny lidské bídy. Přesto však o něm v bibli nenacházíme jedinou zprávu, kde by byl představen jako člověk uspěchaný a časem uštvaný. Třebaže byl stále obklopen lidmi, kteří potřebovali pomoc, přece měl pro každého pochopení, radu i povzbuzení. Někdy stačilo, že řekl dobré slovo člověku, kterého potkal na cestě, jindy bylo zapotřebí zajít do jeho příbytku. Nikdy však lidem neřekl: „Dejte mi pokoj, já nemám čas.“ A také v tom spočívalo tajemství jeho podmaňující síly a vlivu.

Na druhé straně Pán Ježíš nepřipustil, aby byl tísněn časem. Věděl dobře, že pro jeho život na této zemi byl pečlivě připraven božský plán. Nikdy se nenechal přinutit okolnostmi ani lidmi k uspěchaným a předčasným činům. Při jedné příležitosti na něj naléhali bratři, aby odešel na slavnost stánků do judské krajiny. A jaká byla jeho odpověď? „Vy jděte na tu slavnost, já na tu slavnost nejdu, neboť můj čas se ještě nenaplnil.“ (Jan 7, 8 – překl. Col) Podobně odpověděl své matce na svatbě v Káni Galilejské: „A když se nedostávalo vína, dí matka Ježíšova k němu: ‚Nemají vína!‘ I praví Ježíš: ‚Co mně a tobě do toho, ženo? Ještě nepřišla má hodina.‘“ (Jan 2, 3. 4 – překl. Col)

Ježíš Kristus přijímal každou hodinu svého života z Otcových rukou jako příležitost ke splnění úkolu v určeném čase. Proto také na konci svého krátkého působení na naší zemi mohl před svým ukřižováním říci: „Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi dal vykonat.“ (Jan 17, 4 – překl. Col) Žádný úsek jeho života neutrpěl chvatem. Ani jeden jím vykonaný čin nebyl poznamenán polovičitostí z nedostatku času. V bohatém programu dne si vždycky našel čas k modlitbě a rozjímání.

Nebylo by ovšem správné, kdybychom se v pouhém neplodném rozjímání pokoušeli jen obdivovat, jakým způsobem Ježíš Kristus využíval čas. A také by nám nic neprospěla lítost nad skutečností, že to tak nedovedeme, jako Pán Ježíš. Vždyť nejde přece o obdiv, ani o smířlivou lítost. Jde o následování. On nám zanechal příklad, abychom kráčeli v jeho šlépějích a dokonce je nám ochoten v tom i pomáhat.

CO JE ČAS?

Je to snad pouhý tikot hodin nebo jakési kalendářní označení? Kalendář a hodiny jsou jen pomocnými prostředky, kterými vyjadřujeme svou představu o čase. Nejsou však časem samým.

V běžném označení toto slůvko vyjadřuje zpravidla časové rozpětí zahrnující určité dny. Jiní vidí v čase měřítko určené práce. Kde v českém překladu čteme „Využívejte dobře času“ (Ef 5, 16), tam bychom ve smyslu původního řeckého textu mohli přeložit „Využívejte příležitosti“. Čas je tedy příležitost.

Ze všech těchto označení naprosto jednoznačně vyplývá, že s časem se musíme naučit svědomitě a plánovitě hospodařit.

Náš chronický nedostatek času pravděpodobně dokazuje, že jsme se jej nenaučili ještě správně využívat. Čas, toť svěřený majetek. Všichni jednou budeme muset vydat počet z toho, jak jsme s ním hospodařili.

Taylor napsal: „Bůh dal lidem k životu na této zemi jen krátkou chvíli, a přece je na ní závislá celá věčnost. Nikdo nejedná moudřeji než ten, kdo plánuje svou denní práci a přitom počítá s Bohem.“ Žijeme správně tehdy, když využíváme dobře čas. Jestliže zde zklameme, zklameme snad všude.

V jednom biblickém komentáři k evangeliu Janovu je tato poznámka: „Všichni prožíváme onu krátkou chvíli času svého života, abychom se naučili žít. A když se tomu trochu naučíme, nezbyvá nám již čas, abychom to uvedli v praxi. Takoví jsme my lidé, slabí, chybující a pomíjitelní tvorové.“ Není proto divu, že se Mojžíš modlil: „Naučiž nás počítati dnů našich, abychom uvodili moudrost v srdce.“ (Žalm 90, 12)

Život to není ani tak otázka času, jako spíše otázka kvality prožívání. Bůh se nás nebude tázat, jak dlouho jsme žili, ale prostě, jak jsme žili. Podle biblických pramenů byl Metuzalém nejstarším člověkem, který kdy žil na této zemi. Když zemřel, měl 969 let. Bible nezaznamenává žádnou zvláštnost jeho života. Uvádí jen jeho jméno a věk. Jakým protikladem je však stručná věta, charakterizující život patriarchy Enocha: „Chodil stále s Bohem.“ (1 Moj 5, 22)

SPRÁVNÉ VYUŽITÍ ČASU

Jelikož již uplynulý čas nemůžeme dohonit, je správný vztah k němu velmi důležitý. Čas nemůžeme uložit nebo nastřádat. Nelze jej ani posunout. Čas je třeba využít. Nebylo by však správné, kdyby nám tato odpověď svažovala ruce. Někdy ovšem máme tolik práce, že nevíme, s čím dříve začít, a proto často oprávněně říkáme: „Už přece nemohu vykonat více.“ Kde tedy hledat rezervy? A jsou vůbec ještě nějaké?

Začneme u správného rozdělení času. Při objektivním posouzení přijdeme na to, že máme více času, než ho ve skutečnosti využíváme. Jednoduchý početní příklad je velmi poučný. Každý den má 24 hodin. Když počítáme 8 hodin na spánek a odpočinek, 8 hodin na práci, 3 hodiny na jídlo, pak nám zůstává denně ještě 5 hodin. Jak s nimi nakládáme? Jsou to zpravidla ty hodiny našeho života, které rozhodují o tom, zdali čas promarníme, nebo zda je nám k užtku a požehnání.

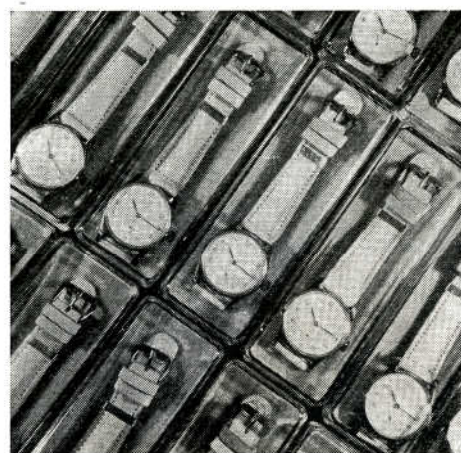
Je sice pravda, že schopnosti, vliv a nakonec i peníze nejsou rozděleny stejně, ale každému z nás je dán stejný den se 24 hodinami. Ne každý je umí vyplnit tak, jak by sám chtěl. Nemáme stejné nadání a také nejsme za míru nadání odpovědní. Jsme však odpovědní, jak hospodaříme s tím, co nám bylo svěřeno. V Ježíšově podobnosti o hřívnách hodnotí pán toho služebníka, který měl méně hříven a věrně s nimi šafářil, stejnou měrou jako toho, jenž jich měl více. Ve spole-

čenství s Bohem nebude sice hora povinností menší, ale rozhodně přehlednější a schůdnější. Proto bychom neměli zapomínat na modlitbu. Ta má být na prvním místě našeho denního programu. Zájmy věčnosti by měly mít přednost před časnými. Vždyť sám Pán Ježíš řekl: „Hleďte nejprve království Boží...“ (Mat 6, 33)

Následující tři rady by se mohly stát podnětem k uvažování, jak odpovědně využít dne, aniž bychom museli zbytečně chvátat:

1. Ucpeme šterbiny, jimiž nám uniká čas.

Den se neskládá jen z hodin, ale také z minut. Bude prospěšné, zamyslíme-li se nad tím, zda v našem denním plánu nejsou nevyužité minuty. Ne-

bojme se toho, že dobré rozdělení času bude pro nás další přítěží. Velcí mužové a ženy uměli vždy správně rozdělit a využít čas. Zkusme například číst dobrou knihu v menších, ale pravidelných časových intervalech a nečekejme na příležitost, až budeme mít čas sedět několik hodin v klidu. Na takovou příležitost bychom museli dlouho čekat. Podívejme se proto do našeho denního programu po skrytých rezervách a ty pak dobře využijme.

2. Cvičme se v umění rozlišovat podstatné od nepodstatného.

Někdo neplýtvá časem, ale věnuje ho vedlejším věcem. Prostě podřadným věcem věnuje příliš mnoho času na úkor hlavních. K těm podstatným věcem patří beze sporu modlitba a studium bible. Zamysleme se nad tím, zdali ve svém programu tyto věci nepotlačujeme často do pozadí. Ježíš Kristus učil své učedníky, že duchovní růst a užitek jsou především závislé na tom, zdali jsme ochotni vyměnit perly nepatrné hodnoty za perlu nejvyšší ceny.

Na tomto místě je však nutno zdůraznit, že odpočinek a uvolnění nelze považovat za plýtvání časem. Naopak,

ten, kdo myslí na obnovu tělesných a duševních sil, snaží se upevňovat své zdraví. Pán Ježíš dovedl vyšetřit čas, aby uprostřed pilné práce mohl odpocínout u studny Jákobovy. Rád přijal pozvání na večeři a účast na svatební hostině nepovažoval za promrhaný čas. Vždy si byl vědom „své hodiny“. Naučme se i my správnému rytmu práce i odpočinku a neplývejme časem.

3. Začneme plánovitě pracovat.

Bez rozumného plánování jsme všichni v nebezpečí, že se necháme unášet proudem času. Přemýšlejme o tom, jak nejlépe a rozumně rozdělit denní úkoly. Určité závazky a povinnosti mají přesně ohraničený čas. Ten musí být dodržován. Pak tu jsou vedlejší věci, které musíme pečlivě třídít, případně vynechat. Jestliže dvě stejně důležité povinnosti kolidují, pak dej po zralé úvaze přednost té, která se ti jeví jako důležitější. Věnuj každé povinnosti tolik času, abys přitom mohl zůstat přesný. Vyplň nevyužité minuty svého denního programu a začni s tím již dnes. K takovému správnému využívání času je zapotřebí pevné vůle.

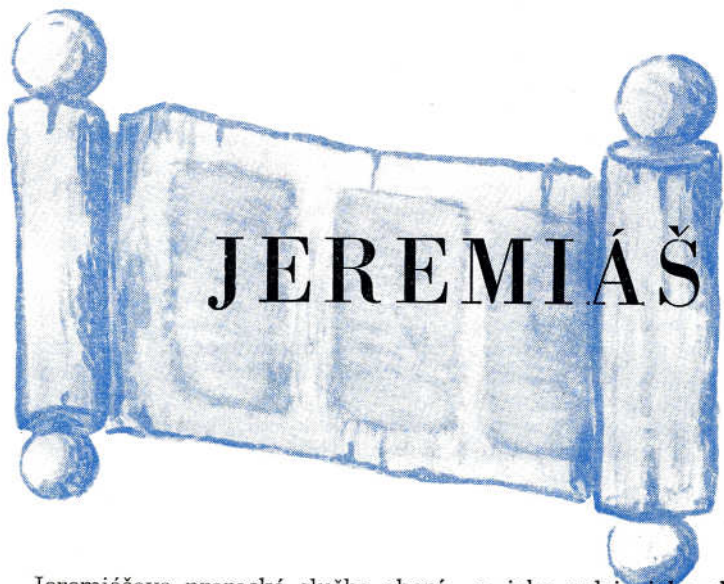
Někteří si mohou položit otázku, zda je nutné tak úzkostlivě využívat čas? Stojí to vůbec za to? Henry Martyns, první misionář mezi mohamedány, překládal bibli. Každá hodina mu byla drahá. V duchu viděl umírat národy bez poznání živého Boha. Čím dříve bibli přeloží, tím dříve jim poslouží k poznání pravdy. Potřeby ztraceného světa pro něj byly pohnutkou a hnací silou, aby co nejlépe využíval čas. A to by mělo být i naší pohnutkou při využívání času.

Je skutečností, že ani při sebelepším vyplnění času nezabráníme tomu, aby něco nezůstalo nevykonáno. Když my, lidé, opouštíme tento svět, zůstává po nás mnoho nedokončeného. Pouze Ježíš Kristus mohl na golgatském kříži zvolat: „Dokonáno jest! — Vykonal jsem všechno, co jsem měl vykonat pro vykoupení člověka.“

Kdosi řekl, že pouze tři dny nám jsou v životě blízké: včerejšek, dnes a zítřek. Ovšem jedině nad dneškem máme právo rozhodování. Včerejšek s našimi chybami, neúspěchy a omyly nám již nepatří. Díky Bohu, že to, co jsme udělali špatně, může být odpuštěno. Zítřek nám ještě nenáleží. Jedině dnes, ten je „náš“. Co uděláme z této chvíle času, jež je rozhodující nejen pro časnost, ale především pro věčnost? Přijměte slova apoštola Pavla jako závaznou radu pro náš program i celý život: „Využívejte dobře času!“

**BOJUJEME ZA VÍCE VOLNÉHO ČASU
A PAK SI HO NĚČÍM KRÁTÍME**

**NEMÁŠ ČAS,
PROTOŽE SE Z NĚJ SKLÁDÁ ŽIVOT**

JEREMIÁŠ - prorok zajetí

Jeremiášova prorocká služba obepíná údobí delší čtyřiceti let. Začíná ve třináctém roce panování bohabojného krále Joziáše a přechází až do doby po pádu Jeruzaléma v roce 586 před Kr. Svou úlohu nebojácného zvěstovatele Božích poselství plnil v době vlády posledních pěti judských králů: Joziáše, Joachaze, Joakima, Joachina a Sedechiáše. Pocházel z kněžské rodiny v Anatot, což byla malá vesnička vzdálená asi pět kilometrů na sever od Jeruzaléma. Zdá se, že byl potomkem Abiataru, velekněze z doby Davidovy, kterého Šalomoun vyhnal do Anatot. (1 Král 2, 26) O Jeremiášově soukromém životě víme jen to, že mu Bůh nedovolil oženit se. (Jer 16, 2) Důvodem k tomuto zákazu byla kritická situace a blížící se tresty, jež měly přijít na lid, mezi kterým Jeremiáš žil.

Povolání k prorocké službě přijímal Jeremiáš s značnými rozpaky. Stejně jako Izaiáš, i on cítil svou nedostatečnost a raději by byl stál stranou veřejné pozornosti a kritiky. Bůh ho však ujišťuje o své podpoře a ukládá mu povinnost, stát se jeho mluvčím: „Aj, vložil jsem slova svá v ústa tvá. Hle, ustanovuji tě dnešního dne nad národy a nad královstvími, abys plenil a kazil, a hubil, a bořil, abys stavěl a štěpoval.“ (Jer 1, 9, 10)

Jeremiáš nenesl jenom negativní poselství, jak by se na první pohled zdálo. Za pádem království a zánikem všeho, co Židům bylo tak drahé, vidí záblesky budoucí obnovy a navíc ohlašuje novou smlouvu, kdy Bůh napíše svůj zákon do srdcí svého lidu.

Na rozdíl od svého předchůdce Izaiáše, jehož osobnost jen zřídka kdy vystupuje do popředí, Jeremiáš často odhaluje čtenáři citění svého srdce a nezakrytě ukazuje bolest, která ho svírá nad cestou zkázy, po níž se jeho národ ubírá. A právě z těchto „vznání“ si o Jeremiášovi můžeme vytvořit obraz mnohem důvěrnější, než o kterémkoli jiném proroku. Objevuje se před námi jako „člověk týmž bídám jako i my poddaný“ (Jak 5, 17), podléhající náladám a malomyslnosti, utíkájící z ruchu ulic a trhů, ale přece neschopný zadržet Boží slovo, jež je

v jeho srdci „jako oheň hořící, zavřený v kostech.“ (20, 9).

NÁBOŽENSTVÍ JE VĚCÍ SRDCE

S výrazným akcentem vysvětluje Jeremiáš, že pravé náboženství není vázáno na chrám, obětní službu, Davídův trůn nebo na národní tradice, ale je to záležitost srdce člověka. V sedmé kapitole nacházíme záznam jeho nezapomenutelného kázání, které přednesl na počátku Joakimovy vlády u brány Hospodinova chrámu. Na pozadí Joziášovy reformace, kdy Boží sláva naplnila jeruzalémský chrám, skládali lidé i nyní svoji naději do chrámu, který byl jediným měřítkem jejich zbožnosti a vztahu k Bohu. Přímou s nebeskou výmluvností Jeremiáš zdůrazňuje, že charakter pravého náboženství udává život lidí a ne chrám a vnější obřady v něm konané. „Polepšete cest svých i předsevzetí svých, a způsobím to, abyste bydlili na místě tomto. Neskládejte naděje své v slovích lživých, říkájce: Chrám Hospodinův, chrám Hospodinův, chrám Hospodinův jest.“ (7, 3, 4)

Tuto skutečnost dokresluje poukazem na osud stánku v Sílo, který byl obrácen ve zbořeníště (verše 12–14). S jeruzalémským chrámem to nedopadne jinak, jestliže nedojde k opravdové duchovní reformaci.

Když Jeremiáš ve 26. kapitole opakovaně líčí tuto svoji zkušenost od brány chrámu, tu uvádí, že za oznámení oné výzvy k reformaci měl zaplatit životem. (26, 8, 9)

Jeremiáš dokonce předpovídá, že přijde doba, kdy truhla smlouvy se ztratí a upadne v zapomnutí. (3, 16) Proto není chrám tak důležitý, jako Boží přítomnost v srdcích těch, kteří ho vyznávají. Svým poselstvím zde prorok předchází Pána Ježíše, který řekl ženě v Samarii: „...jde hodina, kdy ani na této hoře, ani v Jeruzalémě nebude se modlit Otcí... Bůh jest, a ti, kteří se jemu modlí, v duchu a v pravdě musejí se modlit.“ (Jan 4, 21, 24)

Ve snaze obrátit Judu zpět k Bohu, zkusil Jeremiáš všechno. Přišel nejenom s káráním a tvrdými slovy, ale

i s dojemnou něžností působil na city zbloudilého národa. Ani my nemůžeme dnes jinak, než s rozechvěním číst jeho slova, když přirovnává Izraele k věrné manželce, jež byla „svatostí Hospodinovou“ a „prvotinou úrod jeho“ (2, 2, 3). Ale běda, všechna věrnost byla jen jako ranní rosa, jež se brzy ztratila. Prorok nemůže pochopit, že tak rychle mohly být zapomenuty předivné zkušenosti, které lid učinil se svým Bohem při vyvedení z Egypta a při osazování zaslíbené země. A potom vyzývá Izraele, aby pohlédl na jiné národy a zamyslel se, zda by se našel některý jiný pohanský národ který „změnil své bohy, ačkoli nejsou bohové“ (v. 11). Je to opravdu otřesné poznání. „Užasněte se nebesa nad tím, a děste se... nebo dvojí zlost spáchal lid můj: Mne opustili, pramen vod živých, aby sobě vykopali cisterny, cisterny děravé, kteréž nedrží vody“ (v. 13).

Izrael pošetile vyměnil jádro za slupku. Opustil pramen živé, čisté a tekoucí vody a obrátil se ke stojatým špinavým kalužím. Pravé náboženství je jako studna, kterou Bůh otevřel pro člověka a z ní může každý volně a zdarma pít. Jeremiáš opravdu nemohl použít vhodnější obraz. Na jedné straně ukazuje na studnu, která je zdrojem, pramenem, jenž dodává čistou a osvěžující vodu. A proti ní staví jako kontrast obraz cisterny, která je výsledkem lopotivé práce. Cisterna nemá vlastní vodu. Je do ní svedena voda ze střešních dvorů a cest. Cisterna má často trhlinu, kterou z ní voda uniká a vsakuje se do okolní půdy. To je vskutku přiléhavé znázornění pohanických náboženství, nabízejících člověku klamnou naději spasení založenou na skutecích.

Všechna raná Jeremiášova poselství jsou poznamenána voláním po lítosti a pokání. Znovu a znovu ukazuje na možnost odvrácení hrozícího zničení a trestů: „Navratte se synové zpuční, dí Hospodin; nebo já jsem manžel váš, a přijmu vás...“ (3, 14). „Navratte se, synové zpuční, a uzdravím odvrácení vaše. Řcete: Aj, my jdeme k tobě, nebo ty, Hospodine, jsi Bůh náš.“ (4, 22)

Navzdory Joziášově reformaci bojoval Jeremiáš s těžkou chorobou národa, jež stravovala životní síly Božího vyvoleného lidu. Izraelova náklonnost k modloslužbě začíná v egyptském zajetí a nyní, kdy žije obklopen pohanskými národy, duchovní nemoc se ještě více zhoršuje.

ODSOUZENÍ MODLOSLUŽBY

Mezi významná poselství z počátku Jeremiášovy prorocké služby patří odsouzení modloslužby. Jeho slova zapsaná v 10. kapitole (verše 1–9), mají tolik společného s voláním Izaiáše (44, 9–20). V těchto tak sobě si podobných poselstvích užívají oba proroci zbraň výsměchu, jen aby zbloudilému lidu otevřeli oči. Jak může modla, která je dílem rukou člověka, někomu pomoci? Navzdory tomu, že je vyřezána ze dřeva se sebevětším umem, co nejkrásněji postříbřena nebo pozlacena a oblečena purpurovým nebo nachovým hávem „hřebíky a kladivy je utvrzena, aby se neviklala“ (10, 4), přece nemůže člověku poskytnout nějaký užitek.

Jak výsměšně znějí prorokova slova, když o modlách hovoří: „Jsou jako palmový špalek tvrdý, ani nemluví; nošení býti musejí, nebo choditi nemohou. Nebojte se jich, nebo zle učiniti nemohou, aniž také dobře učiniti mohou.“ (10, 5).

Proti těmto bezduchým a prázdným modlám stojí živý Bůh, „který učinil zemi mocí svou“. Jeho slavná díla a moc, jež se projevují v přírodě i dějinách, jsou dokladem jeho božství. (10, 10–16). Prorok nehovoří o bohu, který stojí mezi mnohými jinými bohy, ale o tom Jediném, jenž zasluhuje úctu. A tak se Jeremiáš dostává do jedné roviny se všemi věrnými a pravými proroky, kteří nekompromisně zavrhnou modloslužbu.

Pozoruhodné je, jakým způsobem má lid projevit své uznání Boha, jenž je stvořitelem. Podle Božího přikázání má zachovávat památku stvořitelského díla – sobotní den. (17, 19–27).

Čtenář Jeremiášovy knihy může mít dojem, že se v určitých výzvách nebo poselstvích k lidu prorok velmi často opakuje. Tuto skutečnost však snadno pochopíme, když si uvědomíme, že v prvních dvaceti kapitolách jsou zhuštěna poselství, jež mu byla dána během prvních 23 let jeho služby. (25, 3).

Boží prorok musí být chápán především jako kazatel spravedlnosti. Mnohá poselství proroků byla ústně přednesena zástupům, které se shromažďovaly na chrámovém nádvoří nebo na jiném příhodném místě. Aby se vážná prorocká hlouběji vstřípla do paměti lidí, neměla pouze formu volné řeči, ale většinou je proroci předkládali v básnickém jazyce – s ozdobou rytmu a rýmu. Později pak bývála významná poselství zaznamenána, aby se tak v původní verzi trvale uchovala i pro pozdější generace. Pisatelem býval buď prorok sám, nebo často i někdo z jeho

učedníků, který většinou zůstal anonymní. V případě Jeremiášově víme, že jeho písařem byl Báruch, jenž mu stál po dlouhé roky věrně po jeho boku. Za tuto službu ho Bůh poctil zvláštním poselstvím, které si můžeme přečíst ve 45. kapitole.

JEREMIÁŠOVO PROROCTVÍ O JERUZALÉMU

V kapitolách 25. a 36. je zapsána událost, jež se stala ve čtvrtém roce panování krále Joakima. Jeremiáš dosáhl kritického okamžiku ve své prorocké službě. Bůh jeho prostřednictvím oznámil neposlušnému národu sedmdesátileté zajetí. Až do té doby mohli lidé neštěstí odvrátit, ale nyní již bylo pozdě. Vynesení tohoto rozsudku bylo vyvrcholením všech varování a výzev k pokání, které jim prostřednictvím Jeremiáše Bůh po léta posílal.

Jelikož kněží nesnesli Boží poselství tlumočené Jeremiášem a pohoršovali se nad ním, zakázali proroku přístup do chrámu. Jeremiáš proto požádal Bárucha, aby šel on do chrámu a „při přítomnosti lidu v domě Hospodinově, v den postu, též také při přítomnosti všech Judských, kteříž se z měst svých sešli.“ Boží prorocké přechetl. (36, 6). Když knížata slyšela vážnou Boží zvěst, byla naplněna posvátnou bázní a oznámila věc králi, který přikázal muži jménem Juda, aby mu z Jeremiášovy knihy předčetl.

Protože se tato událost odehrávala v zimním měsíci, seděl král „v domě, v němž v zimě býval... a na ohništi před ním hořelo“. (36, 22). Král chtěl dát najevo cynický odpor k Jeremiášovu poselství, a proto přikázal, aby Juda přečetl listy z knihy vyřezával a házel do ohně. Jediný záchvěv zkroutělosti a pokání se neobjevil v srdci krále nebo někoho z jeho poradců. Na jejich necitelné a tvrdé postoji se odráží beznadějná duchovní situace, v níž se judský lid jako celek nacházel.

Knihy se proměnily v dým, ale poselství zde zůstalo. Jeremiáš dostal příkaz, aby znovu nechal napsat to, co bylo v knize, kterou král nechal spálit. A tak Báruch vzal znovu svůj brk a napsal „z úst Jeremiášových všechna slova té knihy, kterouž byl spálil Joakim král Judský ohněm. A ještě přidáno jest k těm slovům mnoho těm podobných.“ (36, 32).

Jeremiášova nekompromisní obhajoba živého Boha a jeho pravého náboženství vyvolala odpor vůči jeho osobě nejenom mezi kněžími v Jeruzalémě, ale i u spoluobčanů v Anatot. (11, 18–23). Sám na sobě pocítil pravdivost pozdějšího Ježíšova svědectví, které vydal o svých následovcích: „Nepřítelem člověka jeho vlastní rodina.“ (Mat 10, 36). Pro Jeremiáše to byly vskutku smutné a temné dny, když se jeho obvyklá jemnost proměnila v horlou horlivost. Stejně jako žalmista, i Jeremiáš upadl do pokušení pochybovat o božské spravedlnosti: „Proč se

cestě bezbožníků šťastně vede? Mají pokoj všichni, kteří se pyšně zpronevěřili.“ (Jer 12, 1). Vzápětí však prorokovu malomyslnost přemohla hluboká víra. I když byl uvězněn nejenom v žalářích, ale dokonce v blátivé jámě (37, 14–15; 38, 6), přece jeho důvěra v božské povolání a vedení nebyla otřesena.

Bůh někdy zvláštním způsobem zjevuje své poselství. Tak např. Jeremiáše jednoho dne poslal do dílny hrnčířovy, kde měl sledovat jeho práci na kruhu. (18, 1–6). Jak často se stalo, že hrnčíř dokončoval a uhlazoval svůj výrobek, když náhle zjistil, že v hlíně je jakási nečistota, která vystupuje na povrch. Zničil tedy nádobu, nečistotu odstranil, hlinu znovu prohnětl a vytvořil nádobu novou. A právě zde dostal Jeremiáš významné poselství, jež mělo co říci neposlušnému národu: „Aj, jako hlína v ruce hrnčíře, tak jste vy v ruce mé, ó dome Izraelský.“ (18, 6).

BOŽÍ CESTY K NÁPRAVĚ A PŘETVOŘENÍ

Národ Izraelský nepotřeboval pouhou reformu, jako úplné přetvoření a totální změnu života. Reformace by zasáhla pouze vnější projevy. Proto se Bůh rozhodl úplně jej zničit porážkou a zajetím. Jejich stav byl zlý, ale ne beznadějný. Jsou proto odvedeni do babylónského zajetí, tam znovu prohněti, aby z nich mohla být vytvořena nádoba nová, sloužící ke cti a slávě Boží.

Bůh dopustí zajetí, ale do Babylóna posílá další poselství, jež nelze číst bez dojetí: „Nebo já nejlépe znám myšlení, kteráž myslím o vás, dí Hospodin, myšlení o pokoji, a ne o trápení, abych učinil vašemu očekávání konec přezadostiv.“ (29, 11). Tato slova musela být stříbrným paprskem, který pronikl přes těžké a temné mraky exilu. Boží zaslíbení však bylo podmíněno upřímným pokáním: „Když mne vzývati budete, a půjdete, a modliti se mne budete, tedy vyslyším vás. A hledající mne, naleznete, když mne hledati budete celým srdcem svým.“ (29, 12–13).

Bůh nezapomněl na svou smlouvu s Izraelem. Proto mu do zajetí posílá tak nežné ujištění: „Milováním věčným miluji tě, pročez ustavičně činím tobě milosrdenství.“ (31, 3). Nejde ovšem jen o návrat do staré země, kterou dal otcům. Nejde ani o nové vybudování Jeruzaléma a chrámu. Bůh je hotov uzavřít s lidmi novou smlouvu: „Aj, dnové jdou, dí Hospodin, v nichž učiním s domem Izraelským a s domem Judským smlouvu novou. Ne takovou smlouvu, jakouž jsem učinil s otcí jejich, ... kteroužto smlouvu oni zrušili ... Ale totot jest smlouva, kterouž učiním s domem Izraelským po těchto dnech, dí Hospodin: Dám zákon svůj do vnitřnosti jejich, a na srdci jejich napíši jej; i budu Bohem jejich, a oni budou mým lidem ... milostiv zajisté budu nepravosti jejich, a na hřích jejich nezpomenu více.“ (31, 31–34).

Dokončení na 3. str. obálky

VÝKLAD DVACÁTÉHO TŘETÍHO ŽALMU

NA PASTVÁCH ZELENÝCH PASE MNE, K VODÁM TICHÝM MNE PŘIVODÍ

Ovečka potřebuje mnohem více péče, než jiné domácí zvíře. Nemá předpoklady k tomu, aby se sama mohla probíjet někdy velmi tvrdými životními podmínkami. Není vybavena silnými a mrštnými nohama, které by jí pomohly při útěku před nepřítelem a nemá ani silné rohy, jež by používala k sebeobraně při napadení. Proto je ve svém životě převážně závislá na trpělivosti a péči pastýře, jehož obratnost a ochrana jsou pro ni jedinou zárukou bezpečnosti.

Výše uvedená slova ze třiadvacátého žalmu bývají často citována jako zaslíbení hojnosti, jež Bůh dal všem, kteří spravedlivě žijí. Letmé a povrchní čtení může totiž k takovému nesprávnému chápání vést. Že tomu tak ovšem není, to dobře víme, z denních zkušeností. Dobrota ještě není zárukou úspěchu a samotná spravedlnost nezajišťuje klid a úlevu. To dobře věděl žalmista David, a proto nechtěl těmito slovy dát nějaké laciné zaslíbení. Obraz uvedený v žalmu vychází ze zcela odlišné situace.

Časně ráno, když se na zvlněném východním obzoru probouzí den, vyvádí pastýř své stádo do polí, aby je přivedl na nejlepší pastvu, jakou jen může nalézt. Ovce si nehledají pastvu samy, ale pastýř bere na sebe odpovědnost za její zajištění. A právě v neúrodné a suchopárné oblasti Jeruzaléma, odkud je tento příklad vzat, to nemají se zajištěním dobré pastvy snadné. Vždyť v tamějších úzkých údolích a na strmých skaliskách je tráva vzácností. Jestliže tam má pastýř dobře pečovat o své stádo, musí umět vvhledávat pastviny co možná nejlepší a nejbezpečnější.

Často se stává, že krátce po poledni se ovce přestanou pást. Ani ta nejzelenější a nejlepší travička je nijak nevábí, protože žhavé letní slunce několik hodin doslova bije svými nelítostnými paprsky. Daleko široko nelze nalézt kousek stínu, a tak každá ovečka usiluje, aby mohla alespoň svoji hlavu ukrýt pod tělem jiné. Protože pastýři nechtějí nechat své stádo trpět ve žhavé sluneční výhni, převádějí je přes kopce a strže ke vzdáleným pramenům nebo potokům, v nichž se lze osvěžit studenou vodou. Často je však taková cesta k vodě skutečným utrpením, protože někdy se stádo trmácí i dvě hodiny. Dvě hodiny se ostrá kopýtka boří do hlubokého a jemného prachu, který se rozvíří, a tak ještě zvyšuje utrpení celého stáda.

Dobrá a laskavý pastýř ovšem již předem myslí na své stádo, a proto je včas zavede na pastviny rozprostírající se poblíž pramenů nebo potoků. Tam se nejenom napasou, ale i napojí a v klidu si odpočinou.

A právě tuto chvíli klidného odpočinku a pohody u osvěžujících vod si vybral David jako obraz, na němž chce vyjádřit druhou myšlenku své modlitby. On znal hodnotu oné tiché chvíle, v níž lze znovu načerpat duchovní i tělesné osvěžení. To byly okamžiky, ve kterých i on sám prožíval hluboké obecenství s Bohem a zakoušel nejvyšší radost. Právě v takových okamžicích se vznášely vzhůru k nebeskému Otci jeho modlitby a později, když psal svůj pastýřský žalm, citlivě si ve své paměti oživoval náladu oněch chvil, kdy takto rozmlouval se svým Pánem.

Nikdo z nás nemůže popřít, že žijeme dnes v době, jež je poznamenána stálým shonem a vzruchem. Těžko najdeme člověka, který by nenařikal na nedostatek času. Proto bychom si více měli uvědomit, jak nesmírnou hodnotu má pro nás chvíle ztišení se, soustředění, zamyšlení a modlitby. Žádná jiná činnost v životě věřícího není tak důležitá a produktivní, jak chvíle ztišení a modlitba. Když Jan Wesley měl před sebou den, v němž ho čekalo mnoho práce a problémů, vstával vždy o půl hodiny dříve než obvykle a v modlitbě a ztišení čerpal sílu pro své denní břímě. Byla to vskutku ta nejlepší příprava pro nový pracovní den. A jestliže se mu přes den nedostávalo času nebo sil, byl vždy připraven, občerstvit se z tohoto pramene.

Síla člověka není skrytá v jeho sva-lech a těle, ale v duchu. Kdo ztratí odvahu, víru a chuť k životu, je ve větším nebezpečí než ten, kdo hladoví, nebo je stížen nemocí těla. Jestliže někdo vyčerpá duchovní sílu, ztratí posleze i sílu tělesnou.

Je pozoruhodné, že každé velké poselství, jež Bůh chtěl svěrit lidem, oznámil ve chvíli ticha a přemýšlení. Když se Bůh rozhodl povolát Mojžiše za vůdce lidu, našel ho vzdáleného od egyptského ruchu, mezi stády. Samuel byl na svém lůžku, když ho Pán povolal k významné životní prorocké službě. Izaiáš byl sám, když mu Bůh ukázal svoji slávu. Poselství Jana Křtitele, jež mělo vyburcovat národ Izraelský a připravit jej na příchod Spasitele, se rodilo na tichých a pustých místech u Jordánu. A poselství, která jsou znamenána v největší novozákonní

prorocké knize, ve Zjevení, byla Janovi svěřena, když byl ve vyhnanství na ostrově Patmos. Ano, víra se nerodí v lomozu a hluku, ale v tichu.

Žádná velká báseň ještě nebyla napsána uprostřed hlučícího davu, žádná slavná skladba nebyla zkomponována ve zmatku a vzrušení, žádná významná píseň se nezrodila mezi lomozícími zástupy a žádné velké vidění nebo poselství nedal Bůh lidem ve shonu, chvatu a zmatku. Milióny moderních lidí nemohou slyšet a spatřit velké Boží věci, protože se před velkým nebeským Otcem nedovedou ztišit.

Jestliže je mysl v klidu, potom se otevírají její brány novým myšlenkám a inspiracím. Když se na chvíli vzdáme ruchu a obrátíme-li se k Bohu, pak Duch svatý živě usměrňuje a ovlivňuje celý náš život.

Nezapomeňte, že i sám Pán Ježíš ve svém vlastním životě věnoval mnoho času ztišení se a modlitbě v ústraní. Odcházel na svahy hor a tam se dlouho do noci modlival. Při takových příležitostech načerpal více síly, než by získal ve spánku. A tento živý Ježíš nás dnes volá k onomu zdroji, z něhož čerpal i On: „...učte se ode mne... a naleznete odpočinutí dušemi svými.“ (Mat 11, 29).

Bůh nikdy neslibil, že spravedliví a věřící budou mít lehký a bezstarostný život, ale zaručil jim, že všechny starosti a břemena mohou na něj vložit a On je ponese sám. Jako dobrý pastýř pase své ovečky „na pastvách zelených a k vodám tichým je přivodí.“

Když se zadíváme na podrobnou mapu Palestiny, pak získáme dojem, že země je protkána potůčky a bystřinami. Většina z těch, jež jsou v mapě zakresleny, nejsou převážnou část roku ničím jiným, než jen suchým korytem, ve kterém se voda objevuje pouze po krátkou dobu zimního deštivého údobí. Oblast, do níž zapadá scenerie třiadvacátého žalmu, je suchou a pustou zemí, v níž jsou místa pro napojení stád velmi vzácná. A pokud se tam voda objeví, je to většinou na dně hlubokých strží, mezi vysokými a rozeklanými vápencovými stěnami, prostě na místech pro stáda nepřístupných.

Ovečka je bojčné zvíře a zvláště se děsí před hlučící a dravou vodou. Stvořitel ji dokonce vyzbrojil zvlášť citlivým instinktem, který ji nahání strach před nebezpečnou vodou. Proto ke svému napojení potřebuje tichou a snadno přístupnou tůňku. A každý pastýř musí po celý den pamatovat na napojení stáda. Než ho před večerem zažene do údolí, musí ho nejprve přivést k napajedlu. Z toho důvodu musí znát v celém okolí každý potůček a pramen i každou cisternu a studnu. Musí vědět, kde na ovce číhá nebezpečí a kde je napojení snadné. A co více, dobrý pastýř musí znát nejenom prostředí, v němž se ovečky pohybují, ale musí rozumět i ovcím samotným. Musí vědět, jak dlouhou cestu snesou, kdy si potřebují odpočinout a kdy napojit,

musí znát jejich zvyky a instinkty, musí s nimi prostě žít.

Někdy se stane, že přivede stádo k místu, kde je pouze dravý proud, kterého se ovce bojí, a proto se z něj nenapijí. V takovém případě pastýř přikáže ovčím, aby si lehly a odpočívaly — a ony ho poslechnou, zatím co on se dá do práce. Na vhodné a přístupné místo vedle bystriny vyvalí z potoka několik kamenů, z nichž vytvoří kruh, který uvnitř vyplní hlinou a drobnými kaménky, takže zde vznikne umělé jezírko, do něhož svede proud vody. Zde se potom mohou ovečky v klidu napít.

Pán Ježíš jako Boží Syn o sobě prohlásil, že je dobrým pastýřem, který zná své ovce a ony znají jej. (Jan 10, 14). Že jeho ujištění je pravdivé, to potvrdil již žalmista David, jenž s tímto nebeským Pastýřem učinil živou zkušenost, kterou vyjádřil právě v tomto žalmu: „Hospodin jest můj pastýř, nebudu mítí nedostatku. Na pastvách zelených pase mne, k vodám tichým mne přivodí.“

Jedna z velkých chyb, které se většina křesťanů dopouští, spočívá v tom, že se již dnes pokoušejí žít život zítřka. Lidé žijí v hojnosti, ale obávají se nedostatku. Jsou zdraví, ale mají strach z nemoci. Mají dostatek prostředků a přece se děsí chudoby. Často se okrádáme o mnohé radosti dneška, protože nás straší možné neštěstí zítřka.

Je samozřejmé, že musíme činit rozumné přípravy na zítřek. Je dobré,

když máme určité úspory, když dbáme na své zdraví a když nežijeme bez plánu a cíle. Nic z toho se však nesmí stát vrtochem, který se nás zmocní a tak nás ovládne, že ztratíme důvěru v život a myšlenky na zítřek se nám stanou nesnesitelným břemenem. Právě před tím nás varuje Pán Ježíš, když říká: „Nedělejte si starost o zítřek; zítřek bude mít své starosti.“ (Mat 6, 34 — nový překl.) On nás znovu a znovu ujišťuje, že nebeský Otec ve své něžné starostlivosti zajišťuje všechny naše potřeby.

Lidé ve starověku byli mnohem více závislí na přírodě, než my ve dvacátém století. Nic nevěděli o chemii a náš způsob výroby a uchovávání potravin a oděvů, kdy nejsme závislí na přírodních podmínkách a procesech, by považovali za čarodějnictví. Oni žili v přírodě a na ní byli cele závislí. Když tuto skutečnost vezmeme v úvahu, potom pochopíme, co pro ně znamenaly děkovné slavnosti za žně. Byl to nejenom projev radosti, ale i hluboké úcty a vděčnosti.

Také autor třiadvacátého žalmu prošel tvrdými životními zkušenostmi a často musel těžce bojovat o existenci. Nikdy však neztratil důvěru v Boha a život. Měl stálou jistotu, že patří do onoho stáde, o které pečuje nejlepší Pastýř.

Když ustrašené ženy přišly v den Ježíšova vzkříšení ke hrobu a našly jej prázdný, potěšil je anděl pozoruhodným ujištěním: „Neděste se!...

Byl vzkříšen, není zde... Jděte, řekněte jeho učeníkům i Petrovi: Jde před vámi...“ (Mar 16, 6. 7). V těchto slovech je odhaleno velké tajemství Ježíšovy služby pro lidi: „Jde před vámi...“

Ano, On jde vždycky jako dobrý pastýř před svými ovečkami. Dávno před námi sklízel nevděčnost, před námi čelil problémům života, před námi a za nás šel cestou z Getsemane na Golgotu. Předešel nás i ve vzkříšení, a proto může jít i dnes před námi, aby nám dokazoval, že život je silnější než smrt.

David nic nevěděl o potupné Ježíšově smrti na kříži, stejně jako jeho víru nemohla povzbudit radostná zvěst o Spasitelově zmrtvýchvstání. A přece s nevšední vírou přesvědčivě vyznal: „Na pastvách zelených pase mne, k vodám tichým mne přivodí.“ Bylo to vyznání založené na jistotě, že ho dobrý Pastýř předchází a bezpečně vede. Vyznal prostě to, co denně prožíval.

Psycholog by řekl, že víra Davidovi přinášela uvolnění životního napětí. Rozumující teolog ve třiadvacátém žalmu vidí výsledek jeho pojetí Boha. David sám však zde hovoří o svých životních zkušenostech, které denně prožíval. Nech proto i ty jít před sebou svého Spasitele a budeš moci s Davidem radostně vyprávět: „Hospodin jest můj pastýř, nebudu mítí nedostatku. Na pastvách zelených pase mne, k vodám tichým mne přivodí.“

R. S.

JAN WILLIAMS,
misionář Tichomoří

(Pokračování)

Když loď připlula do přístavu v Rio de Janeiro, Jan a Marie viděli poprvé bídu pohanského světa. Otroci byli právě hnáni do města. V jejich obličejích bylo možno číst úzkost a smrtelný strach. Jan došel až k tržišti s otroky. Viděl, jak tito nešťastní lidé byli prodáváni cizincům. Přitom se museli snažit vypadat vesele, aby nebyli bití. Nad tím se Jan Williams strašně pobouřil. Musel dát průchod svým citům a ukázat, že považuje toto jednání s bližními za nelidské. Ale docela blízko něho stál obchodník s otroky. Se zlým a lstivým pohledem naslouchal bílému cizinci, který se tak bez ostychu vyjadřoval proti tomuto obchodu. Tíse se přiblížil k cizinci a něco ostrého, blýskavého se kmitlo v záhybu jeho oděvu.

Jan tu stál sám a přemýšlel. Se slzami v očích se ještě jednou díval do dálky za ubohými otroky. Nepozoroval, že temná postava se k němu zákeřně přibližila. V očích obchodníka bylo vidět zlomyslnou radost. Dýkou se napráhl po Janu Williamsovi. Vtom nějaký mladý Arab bleskurychle přiskočil k obchodníkovi a vyrvál mu zbraň z ruky. Přiběhli i další muži a obklopili obchodníka s otroky. Jan byl zachráněn.

V Sydney museli přestoupiti na jinou loď a pak se plavili k jižním ostrovům. Tisíce je jich tu rozseto v modrém moři jako hvězd na modrém nebi. Každý z těchto ostrovů je podobný pevnosti obklopené pásem korálových útesů, které byly po staletí budovány korálovými živočichy.

Jan a Marie se už nemohli dočkat chvíle, až se dostanou k cíli svých tužeb. Jak byli blaženi, když seděli spolu na palubě a hleděli vstřícně nové vlasti. „Nemáš strach z divokých ostrovůvanů?“, tážal se Jan jednoho dne své mladé paní. Marie se radostně zasmála a řekla: „Dříve, než jsem tě znala, měla jsem v srdci tiché přání jít k pohanům. Prosila jsem o to Boha. A jak jsem vděčná, že mne vyslyšel!“ — „Země, země!“ volal plavčík ve stožárovém koši. Ve slunečném jasu ležel před nimi ostrov Tahiti. Bujná zeleň zdobila hory i lesy. Loď se blížila k tomuto rajsky krásnému ostrovu. Stále zřetelněji se ukazovaly palmy a chlebovníky. „Vidíš tam ty divoké hnědé postavy v člnu?“, tážal se Jan. „Jak divně vypadají se svou ozdobou hlavy, se splývavými černými dlouhými vlasy a pestře pomalovanými obličejí!“, odpovídala Marie. Pak altíše pokračovala: „Jsou však mezi nimi i takoví, kteří milují Spasitele.“ „A my budeme pomáhat, aby jich bylo stále více!“, dodal Jan.

Když přistáli, byli hned obklopeni hnědými postavami. Výraz jejich obličejů a jejich živé pohyby měly znamenat srdečné přivítání. Jak rád by je byl Jan pozdravil teplými slovy lásky. Neznal však ještě jejich podivnou řeč! Tu přišli k němu bratři z vlasti, kteří již pracovali na Tahiti. Ti měli co vyprávět. Večer se procházeli s nově příšlymi misionáři pod palmami. Na břehu seděli hnědí chlapi a lovíli. Tu a tam klečel otec rodiny před svou chatou a pekl mezi dvěma horkými kameny plody chlebovníku. Tu zazněl překrásný jemný zpěv, jaký Jan a Marie ještě nikdy neslyšeli. „Tito divoši umějí tak krásně zpívat?“, ptali se. „Ano, všichni ostrované Jižního moře mají dar překrásného zpěvu. Někteří křesťanské rodiny právě nyní konají ve svých chatrčích večerní pobožnost.“ Když odezněly písně, bylo slyšet tichá slova vážných modliteb. „Nyní vám přeložím obsah jejich modlitby,“ řekl misionář z Tahiti. „Děkuji ti, Bože, že jsi nám poslal nové misionáře. Dej, at se

také velmi rychle naučí našemu jazyku, aby nám mohli zvěstovat Slovo Boží.“

Janu Williamsovi vstoupily slzy do očí. Lepší pozdrav nemohl slyšet. Proto se s nadšením pustil do studia jazyka domorodců. Byla to nesnadná úloha. Jan však neseděl v učebnicích a gramatikách. Učil se jazyku stálým stykem s lidmi, pomáhal jim, kde mohl, a odposlouchával přitom jejich podivné hlásky. Co by byl za to dal, kdyby se byl mohl rychleji naučit jejich jazyku! Zdálo se mu, že mu to jde příliš pomalu, neboť ze všech ostrovů přicházelo nové volání o pomoc a on se nemohl dočkat dne, kdy jim bude moci kázat.

Před Pomare, křesťanským králem z Tahiti, stáli tři náčelníci ve slavnostním oděvu. Když byl král obklopen nepřátele, opustili svou vlast a šli mu na pomoc. Teď stáli před Pomare, aby se s ním rozloučili, a král jim pronášel slova díky. Po celé měsíce byli hosty krále, neboť se na Tahiti naučili především věcem. Nevraceli se hned do své vlasti, protože se týden co týden nemohli odloučit od kázání Slova Božího. Nyní se však museli rozloučit. Ostrovy potřebovaly své náčelníky. — „Dříve než se vrátím domů, mám k tobě prosbu, ó Pomare!“ pravil slavnostně náčelník z Huahine. Pomare odpověděl: „Žádej, co chceš. Ty jsi mi prokázal velkou pomoc. Tam je čluu. Podívej se, jak pilně pracují moji muži a naplňují jej kokosovými ořechy a chlebovníky. Chceš-li více, pamatuj, že žádná kořist není mnoho pro náčelníka z Huahine.“ — „Po takové kořisti netoužím. Chci jen jednu kořist, po které můj lid žije jako v době sucha po dešti. Ty tu máš muže, kteří kážou Slovo Boží. Ať někteří z nich jdou se mnou!“ Tu přistoupil k náčelníkům Jan Williams a pravil radostně: „Já jsem ochoten jet na Huahine.“

Tak se stalo, že 18. července roku 1818 Williams se svou manželkou a dvěma jinými misionáři po těžké bouřlivé plavbě přistáli u ostrova Huahine. Takovou válečnou kořist ještě žádný náčelník ostrova Huahine nepřivízl! Divoši rychle vybudovali podélnou chatu a Jan se v ní pohodlně zařídil se svou Marií, která psala radostné domů: „Bydlíme v huahinském paláci.“ V jejich paláci stála také kolébka, neboť v lednu se jim narodil synáček. S neúnavnou pílí učil se Jan jazyku a po deseti měsících mohl konat své první kázání. Jak radostný den to byl! Svě mamince napsal: „Tvoje modlitba je vyslyšena, moje milovaná maminko. Káži teď Krista ztraceným pohanům. Kéž by se smi dostalo té milosti být mu věren až do smrti!“

Jakmile se druhé ostrovy dověděly o příchodu misionářů na Huahine, přicházely sem návštěvy ze všech stran. Člun za člunem tu přistával. Mezi hosty byl také Tomatua, král z Rajatea. Přišel se svými nej přednějšími náčelníky, aby vzal s sebou misionáře na svůj velký ostrov. Protože pro Huahine stačil jeden misionář, šli s ním Williams a Threlkeld v jistotě, že Pán je tam povolal. — Na Rajatea byli přijati s obrovskou radostí. Domorodci byli přestřastní, že král Tomatua skutečně přivedl s sebou vytuženém misionáře. Každý chtěl novým příchodem udělat nějakou radost, každý chtěl zvláště malému bílému děťátku něco darovat. Někteří přinesli pestré květiny a šťavnaté plody. Malý Jeníček se vůbec nebal hnědých obličejů a radostně natahoval rucecky po všech darech. Král a královna si to nenechali ujít, aby sami nepomáhali při vybalování. Přitom zahlédla královna malý obrázek. Dlouho se dívala na milý starý obličej na něm a tázala se: „Kdo je to?“ „Moje maminka,“ odpověděl Williams s pohnutím. Tu vyhrkly královně slzy a tázala se: „Neplakala, když jsi odcházel?“

„Nebyla by mne pustila,“ odpověděl, „kdyby nebyla měla soucit s ubohými pohany.“ Královna neodpověděla, ale tato láska matky z cizí země hluboce zapůsobila na její srdce.

Na ostrově Rajatea začala brzy radostná práce. Jan teď mohl upotřebit to, čemu se naučil v zámečnické dílně. Musel si většinu nástrojů sám obstarat nebo zhotovit. Bylo dobré, že před svým odchodem pracoval i v jiných dílnách. Musel totiž především stavět dům. Přitom musel sám být stavitelem, tesařem, zedníkem, zámečníkem i truhlářem. Ostrované, kteří nebyli dříve příliš pracovití, byli jeho prací přímo strženi a rádi mu pomáhali. Zatímco Williams pilně stavěl, Threlkeld zhotovoval člun, na kterém se pak misionáři mohli dostat aspoň k malému sesterskému ostrovu, který byl obklopen korálovým útesem. Stavba domu pokračovala. Ostrované se nemohli vynadřovat na krásný dům. Zasli, když viděli, jak Jan ještě vymaloval stěny pokojů. Přivezl si snad krásnou stříbrošedou barvu z Anglie? O nikoli! S úsměvem jim ukázal, jak si ji vyrobil. Divili se, když zjistili, že to byla jejich hlína smíšená s korálovým vápnem, která vydala tak nádhernou barvu. Denně viděli nové divy. Když Williams zhotovoval nábytek a jiné praktické předměty, nebyl nikdy bez pozorovatelů. Brzy si připravil u domu pěknou zeleninovou zahradu. Na dvorku běhaly slepice a kachny, které si přivezl s sebou.

Netrvalo dlouho a stalo se něco, v co Jan od počátku doufal. Ostrované vyšli ze svých nezdarych chatrčí a rozhodli se postavit si malé domky, podle vzoru misijního domu. Při stavbě ovšem vznikaly těžkosti. Někdo nepochopil správné přípravu korálového vápna, jiný postavil zdi křivé. Všude musel Jan pomáhat a nejtěžší práci vykonat sám. A jak rád to dělal! Stále lépe se seznamoval s řečí domorodců a při stavbě měl příležitost získat si důvěru divochů a odpovídat na jejich otázky. — Jako děti kolem maminky, tak stály řady malých domků pokrytých rákosím kolem misijního domu.

Janu Williamsovi záleželo nyní na tom, aby nově probuzená píle ostrovanů neusnula. Čtěl z nich přece vychovat pilné křesťany. Proto si pro ně vymyslel novou práci. Vedl je k tomu, aby pěstovali cukrovou třtinu. Viděli, jak misionář zhotovuje pro ně mlýn k získání cukru. Učil je také zhotovovat lana z vláken stromů.

Nejmilejší mu však byly hodiny, kdy shromáždil ostrovany kolem sebe, aby jim vyprávěl o Spasiteli hříšníků. Když pak plni radosti bez dechu napjatě naslouchali nebo jej živými otázkami přerušovali, pak se radovalo jeho srdce, že dosáhl cíle, po kterém tolik toužil. M. S.

□ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Znali se?

1. Saul a Jonatan
2. Loida a Timoteus
3. Kain a Sem
4. Samuel a Šalomoun
5. Rut a Ester
6. Ondřej a Bartoloměj
7. Sára a Rebeka
8. Eli a Fínes
9. Izai a David
10. Benjamin a Cham
11. Mojžíš a Jozef
12. Aron a Maria
13. Pavel a Marek
14. Akvila a Priscila

Odpovědi:

1. ano (1 Par 9, 39) 2. ano (2 Tim 1, 5) 3. ne 4. ne 5. ne 6. ano (Mat 10, 2.3) 7. ne 8. ano (1 Sam 1, 3) 9. ano (1 Sam 17, 2) 10. ne 11. ne 12. ano (2 Moj 15, 20) 13. ano (Kol 4, 10) 14. ano (Skut 18, 2)

SVĚDECTVÍ

TĚCH, KTEŘÍ PROVÁDĚLI VYKOPÁVACÍ PRÁCE

Má pozorování v Babylóně souhlasí s tím, co tam viděli archeologové. Potvrzují to níže uvedené citáty dvou spolupracovníků profesora Koldewey, vykopavatele Babylóna. Archeolog Walter Andrae, jeho dlouholetý spolupracovník a později autor jeho biografie, popisuje návštěvu kardinála Altmayera u zřícenin Babylóna během vykopávacích prací takto:

„Velmi důstojně proběhla návštěva pana X., církevního hodnostáře, rodáka z Busendorfu v Lotrinsku, jenž měl svůj arcibiskupský palác v Mosulu, a nám, sám tím obveselený, řekl, že ve skutečnosti přišel jako „arcibiskup babylónský“, aby poznal i toto své nejstarší sídlo, v němž již 1000 let nebydli žádní katolíci a vůbec žádní obyvatelé, neboť nynější arabské vesnice leží v nejstarším řečišti Eufratu a staré území města je liduprázdné.“ (Walter Andrae, „Babylon – Die versunkene Weltstadt und ihr Ausgrabung Robert Koldewey“ [Babylón – zmizelé velkoměsto a jeho vykopavatel Robert Koldewey], Berlin 1952, str. 231.)

Asyriolog Eckhard Unger, který po léta zpracovával materiál z Babylóna, začíná své

pojednání o tomto „svatém městě“ těmito slovy:

„Někdejší území města Babylóna, je dnes neobydlené vyjma jednu malou část na jihozápadě, kde leží vesnička Sindžar, zatímco dvě další vesnice, Kuereš na severu a Džumdzuma na jihu, jsou vybudovány těsně na okraji městského území.“ (Eckhard Unger, „Babylon, die heilige Stadt, nach der Beschreibung der Babylonier“ [Babylón, svaté město, podle popisu Babylónanů], Berlin 1931, str. 1.)

Tvrzení, že Arabové žijící trvale v této krajině mají pověřený strach před pobýtem ve zříceninách, neodpovídá skutečnosti. Přesto se však zdá, že si Arabové stavěli své domy raději mimo území zřícenin. Sám Babylón se v průběhu staletí stal úkrytem pro zvířata pouště a je stále ještě skrytý pro šakaly, hyeny a sovy.

Z dřívější slávy Babylóna nezůstalo nic než jeho velké jméno na silniční tabulce, jež ukazuje směr na křižovátku silnic, od níž se odbočuje k muzeu a ke zříceninám paláců.

„Kde stála ‚babylónská věž‘?“ Tato otázka byla mi často kladena v naší zemi i v cizině, zvláště za mé poslední cesty biblickými zeměmi. Co je na tom tak problematického? Nepoukazuje již sám název na Babylón? Proč je tato otázka vůbec kladena?

Jsou pro to tyto důvody: Každého návštěvníka Babylóna nepříjemně překvapí naprostá opuštěnost tamní krajiny. Kdo se rozhlíží po viditelných zbytcích „babylónské věže“, pocituje zklamání. V městech Ur, Aqar Quf (blízko Bagdádu), Nippur, Erech, Kellach, Assur a jinde, vidíme dojemně pozůstatky chrámových věží, avšak ruiny Babylóna neposkytují nic podobného. Kdo se tam ptá Arabů na chrámovou věž, toho přivedou na místo, které nazývají „Sachn“. Je to velká jáma s malým množstvím vody, uprostřed níž vyčnívá nízký kopec. Většine návštěvníků je těžko spatřovat v této neforemné hromadě zbytky chrámové věže značných rozměrů.

ZEMĚ CHRÁMOVÝCH VĚŽÍ

Naproti tomu nacházejí se v Birs Nimrudu, jen 19 kilometrů jižně od Babylóna, skutečně imponující zříceniny chrámové věže. Tam je vysoký kopec rozvalin ověšen cihlovým zdíkem nepravidelného tvaru, jež se zvedá 47,5 metru nad okolním terénem. Je to nejvyšší stavba Iráku ze starověku. Na vrcholu kopce leží velké hromady cihel svařených v hmotu podobnou skále. Kdysi tam musel řádit intenzivní požár. Tato věž i přesto, že je rozbořena, působí mohutným dojmem a také připomíná historii stavby babylónské věže, popsanou v 1. knize Mojžíšově v 11. kapitole.

Každý křesťan zná od dětství tento biblický příběh, podle něhož lidé putovali po potopě s hory Ararat směrem na východ. Přitom našli rovinu Sinear a rozhodli se: „Nuže, vystavíme sobě město a věž, jejíž by vrch dosahoval k nebi.“ (1 Moj 11, 4) Jako stavebních materiálů bylo použito cihel místo kamení a lepké hlíny místo vápna. Toto podnikání vzniklo na jedné straně z touhy najít přesvědčivou formu k vyjádření své dovednosti, na druhé straně si lidé chtěli vytvořit místo, kde by byli jisti před nebezpečím v případě, že by další potopa přinesla zemi zkázu. Bible však v tom spatřuje také určitou vzpouru proti Bohu a přináší zprávu, že Pán sestoupil a zmátl řeč lidí, jež byla do té doby jednotná.

Město, v němž měla být vybudována tato stavba, dostalo jméno Babel (1 Moj 11, 9), jenž se v bibli vysvětluje jako „zmatení“. Je možné, že tento název byl odvozen od babylónského slova „babald“ (roztrousit, zmizet). Pozdější Babylónané jistě nebyli hrdí na takovou etymologii a proto používali jiného vysvětlení. Rozdělili jméno na „bab“ (brána) a „ilu“ (Bůh) a vysvětlili význam tohoto názvu jako „Boží brána“.

Zpráva v 1. knize Mojžíšově v 11. kapitole nenutí k předpokladu, že se babylónská věž nacházela v městě samotném. Věž mohla stát i v jeho blízkosti. Nejpravděpodobněji však existoval úmysl vystavět město kolem věže.

Pozdější obyvatelé země dvou řek postavili takové velké chrámové věže, takzvané zikkuraty, v mnoha městech; v některých městech bylo jich dokonce více než jedna. Za doby králů žudských a izraelských byla krajina asyrská a babylónská poseta takovými věžemi, jež byly průměrně asi 60 m vysoké.

Ruiny v Babylóně. Tyto zříceniny pocházejí z druhého slavného období Babylónu, z vlády Nabukadnezara (604–562 př. n. l.). Z nejstaršího a nejnádhernějšího města starého světa zůstaly jen hromady cihel.

Domněnka, že babylónská věž nestála na území Babylónu, nýbrž na 19 kilometrů vzdáleném místě, jež se dnes nazývá Birs Nimrud, pochází z prvních století našeho křesťanského letopočtu. Protože v Babylóně nezůstaly žádné význačnější zříceniny, nemohli v Mezopotámii žijící Židé věřit, že by kdy toto město mělo chrámovou věž (ačkoli Hérodotos ji popisuje ve všech podrobnostech). Avšak 19 kilometrů jižněji viděli velkou stavbu. Usuzovali proto, že se musí jednat o zříceninu proslulé věže. Protože lidové ústní podání považovalo Nimroda za otce projektu (tak to popisuje Josephus), bylo místo, kde se nacházela zřícenina této věže, nazváno Birs Nimrud (Birs je zkomolenina slova Borsippa, starověkého názvu města, v němž věž stála). Tato tradice pochází od Židů v Iráku. Později našla velký souhlas u křesťanů, a v náboženských časopisech je dosud často zastavována.

Naproti tomu nutno zdůraznit, že neexistuje ani nejmenší důkaz pro to, že by Birs Nimrud byl místem, kde stála stará babylónská věž. Zřejmě se tamější stavba pouze náhodou uchovala lépe než jiné stavby.

VEŽ V BIRS NIMRUDU

Bádání ukázala, že ve zprávách psaných klínovým písmem, se vyskytují zmínky o věži v Birs Nimrudu teprve od 11. století př. Kr., a to pod názvem Ezida. Byla zasvěcena bohu Nabu. Po opakovaných obnovách, prováděných v dalších staletích, nalezl Nabuchodonozor opět jen zříceniny. On byl posledním vládcem, který věž obnovil. Jeden z nápisů, které se na to vztahují, byl vykopán již před mnoha lety a nyní se nachází v Britském muzeu.

Zbytky staveb nejsou ještě úplně vykopány. Rawlinsonovu rekonstrukci lze proto hodnotit jen jako pokus. Podle jeho průzkumů byla věž v dohotoveném stavu méně než 55 metrů vysoká a skládala se ze sedmi pater, z nichž nejvyšší patro bylo svatyně. Kdy byla věž zbořena, není známo. Proč a jak byly cihly na vrcholu pahorku spečeny v pevnou hmotu, to rovněž nevíme.

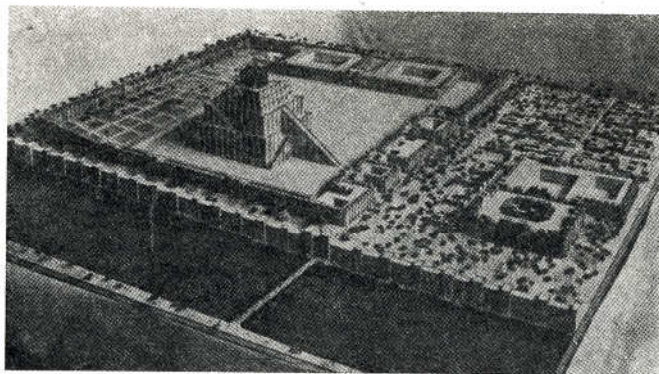
Existovaly pokusy vysvětlit tento jev různými teoriemi. Někteří učenci se domnívali, že spečení cihel bylo výsledkem intenzivních blesků. Místní usadilci naproti tomu ujišťují, že se tam bouře vyskytují jen zřídka. A opravdu by bylo zapotřebí zcela mimořádně silných a častých úhozů blesku, aby se statisíce cihel svařily tak, že dnes vypadají jako velké úlomky skal. Jiní zastávají názor, že vnější vrstva chrámové věže byla nějakým zvláštním způsobem vypálena teprve tehdy, až stavba dosáhla své výšky. Přesto je těžko vysvětlit, jak by se to mohlo provést v pokročilém stádiu stavby.

Ze všech pokusů o vysvětlení zdá se být nejvěrohodnějším tento: Části jádra věže, jak tomu bylo u mnoha babylónských staveb, byly pravděpodobně z nepálených cihel. Je proto možné, že tyto cihly — když věž byla již rozbořená — byly vytrhávány a vypalovány v nějaké peci přímo na vrcholu pahorku. Zmíněná svařená hmota z cihel by tedy měla představovat zbytky této pece. Na některých cihlách, tvořících tuto svařenou hmotu, je možno ještě rozeznat čitelné otisky pečeti, které však jako pána stavby jmenují jen Nabuchodonozora. Tato skutečnost zcela jasně dokazuje, že nynější zřícenina věže nepochází z onoho temného dávnověku, který je popsán v 1. knize Mojžíšově, 11. kapitole, nýbrž ze 6. století před Kristem.

„VEŽ“ STÁLA V BABYLÓNĚ

Po tomto krátkém odbočení, věnovaném zřícenině věže v Birs Nimrudu, někdejšímu opevněnému městu Borsippa, obraťme naši pozornost k chrámové věži, kterou Hérodotos popsal velmi podrobně, i když za doby svého pobytu v Babylóně měl před sebou také jen zříceninu. Ctné, v posledních letech vykopané babylónské nápisy pojedná-

Rekonstrukce hlavního chrámového okruhu v Babylóně. Hradby a opěrné pilíře byly obehnaný kolem posvátného místa boha Marduka. Rozsáhlý pětioschodový zikkurat, „Babylónská věž“, je zakončen malou svatyní.

vají o této chrámové věži, nejproslulejší ze všech staveb toho druhu v zemích Eufratu a Tigridu. Tyto doklady nás seznamují s historií a přesnou velikostí věže za doby novobabylónské říše. Texty psané klínovým písmem se zmiňují o ní již kolem roku 2000 před Kristem. Tehdy ovládali zemi králové z Isinu a Larsy. V dalších staletích byla věž často restaurována, až ji Senacherib, král asyrský, roku 689 př. Kr. úplně rozbil. O deset let později zahájil síce Esarchaddon, Senacheribův syn, práce na obnovení stavby, avšak v asyrsko-babylónské válce, která trvala od roku 652 do roku 648 př. Kr., došlo opět k jejímu částečnému rozboření.

Nabopolassar a jeho syn Nabuchodonozor provedli důkladnou opravu celé věže. Její přesnou tehdejší velikost známe z dokladů, pocházejících z té doby. Skládala se ze sedmi pater neboli stupňů, z nichž nejvyšší patro bylo chrámem boha Marduka. Celková výška věže byla asi 90 metrů. Také základní plocha věže měla po délce i po šířce 90 m. Z vnější strany věže vedla nahoru tři široká schodiště.

Tato monumentální stavba, nejmohutnější lidské dílo ve staré Mezopotámii, stála ještě 120 let v celé své nádheře, až ji spolu s paláci, chrámy a opevnovacími základnami města úplně zničil perský král Xerxes v odvetu na dvě tvrdá povstání Babylónanů proti jeho vládě. Toto rozboření město viděl Hérodotos při svém tamním pobytu v polovině 5. století před Kristem.

ALEXANDR A BABYLÓNSKÁ VEŽ

Již půldruhého století ležel Babylón v sutinách, když se Alexandr Veliký rozhodl povýšit Babylón na hlavní město své veleříše. I chrámovou věž chtěl nechat obnovit. Jeho inženýři jej však přesvědčili o tom, že obnovení již není možné, protože stavba by musela být od základů znovu postavena. Alexandr nato nechal ono místo vyklidit a hromady cihel a sutin odnést asi půldruhého kilometru daleko. Vysoký kopec, dnes nazývaný Homéra, dosud ještě skrývá obrovská množství úlomků cihel a říčního štěrku, jež jsou jedinými zbytky babylónské věže. Jedna tabulka s klínovým nápisem z této doby představuje potvrzení o penězích, jež byly vyplaceny za odstranění sutin. Když celé místo, kde se rozvaliny nacházely, bylo čisté a téměř všechny zbytky odstraněny, Alexandr zemřel. S ním byly pohřbeny i jeho plány.

Protože na Alexandrův příkaz byly sutiny odklizeny, mohli moderní archeologové nalézt z proslulé chrámové věže jen základní zdi a části jednoho schodiště a vnitřního jádra. Z měření základů vyplynulo, že údaje o velikosti uvedené v klínopisových tabulkách jsou správné. Také Hérodotův popis, jak se ukázalo, přibližně souhlasí. Vykopávky dokázaly, že Babylón skutečně měl obrovskou chrámovou věž, jaká kdy byla postavena v této zemi. Zůstaly z ní zachovány, žel jen velmi ubohé zbytky.

Prof. S. Horn

Ištarina brána v Babylónu. Detail z fasády trůnní síně v babylónském paláci. Brána byla 14,3 m vysoká, z glazovaných cihel. Hlavní brány do Babylónu a postranní stěny Cesty procesí byly obloženy cihlami v živých barvách. Nyní Státní muzeum v Berlíně.

VĚK VYSPĚNÍ A DOZRÁNÍ

Věk, který trvá u dívek běžně asi do 20 roků a u chlapců do 21 roků je obdobím dozrání. Zdá se, že v tomto pojmu je zahrnuto vše podstatné z tohoto období, v němž je ukončena tělesná proměna. V pubertě roste dítě převážně do délky a nyní se přidá růst do šířky. Vnější vzhled působí stále harmoničtěji a konečně se projeví také zvláštní osobitost jedince, který začíná nést pevné znaky nové osobnosti.

Celková harmonizace se netýká jen vnějšího zjevu, ale projevuje se rovněž v jednání a chování člověka. Dospívající jinoh ještě často klopýtne a neovládne se, zatímco muž tohoto věku se už dokáže ovládat, což přirozeně posiluje jistotu vystupování. Zde se projevuje zvláště u děvčat velice zřetelně rozdíl proti předchozímu vývoji. Byla-li dívka v pubertě nevyrovnaná, tu a tam pošetila, projevuje nyní přitažlivě a vybraně chování. Nikoliv bez důvodu připisujeme tomuto období půvab a kouzlo.

Ve věku vypsání je ukončen vývoj vnitřních i vnějších orgánů, takže máme před sebou hotového dospělého člověka. To se projevuje i v jeho výkonnosti. Jestliže jsme kolem šestnáctého až sedmnáctého roku pozorovali ještě jednou krátké krizové období, nyní jeho výkony neustále stoupají. Mladý člověk se stále více přestává věnovat své vlastní osobě, nezaměstnává se tolik svým já, jak tomu bylo v pu-

bertě, ale hledí si okolního světa. Nabývá mínění, že se už dlouho a obšírně zabýval vlastní osobností a že si také učinil dostatečný názor na okolní svět. Tím se mu otevřela cesta k uplatnění v životě. Stát, společnost, povolání a rodina, to jsou oblasti, kterým věnuje stále více pozornosti. Začíná ho prostě táhnout svět dospělých.

VOLBA POVOLÁNÍ

K nejzávažnějším rozhodnutím mladého člověka patří volba povolání. Zvolené povolání se sice dá změnit i v pozdějším životě, ale nebývá to pravidlem. Není-li důvodem změny povolání úraz, nemoc nebo jiný podobný činitel, pak si změnu povolání vynucují obvykle tři následující důvody: buď člověk necítí vnitřní uspokojení ve své nynější práci nebo objevil v sobě schopnosti, které by mohl lépe uplatnit v jiném povolání, anebo výdělky neodpovídají původnímu očekávání. Dnes je možnost všechny tyto tři důvody prozkoumat důkladně ještě před volbou povolání. Způsob práce a přibližný příjem lze již předem odhadnout. Cenou pomoci v tomto směru jsou různé poradny pro volbu povolání. Někde se zavádějí před výběrem povolání tzv. talentové zkoušky — testy, které přesně určí sklony a pravděpodobné schopnosti mladého člověka. Pokud je možné, aby mladý člověk prošel takovou zkouškou,

pak doporučujeme podrobit se takové prověrce. Vychovatel musí použít všechny možnosti, aby mladého člověka uchránil před chybami a omyly, které by mohly nepříznivě ovlivnit jeho budoucí život.

Je ovšem samozřejmé, že nakonec se mladý člověk musí rozhodnout sám. Vždyť to bude on, který bude po několika desetiletí provozovat zvolené povolání. Rodiče se mohou jen snažit ovlivnit jeho důležité rozhodování. Jistě jsou takoví mladí lidé, kteří se sami informují o určitých povoláních, ale většinou musí rodiče pomáhat. K tomu také patří podmínka, aby se rodiče sami předem důkladně informovali. To však není všechno. Úkol rodičů není jen v tom, aby své děti informovali o možnostech výběru zaměstnání. Zaměstnání má totiž něco společného s povoláním. Nemáme nikterak přeceňt slovo povolání, ale bylo by nenapravitelným omylem, kdyby vychovatel vůbec nebral v úvahu pojem povolání. Mnozí lidé uznávají, že pro mnohá povolání, jako je kupř. lékař, učitel nebo kazatel, musí člověk v sobě cítit vnitřní volání, touhu. Ale co u ostatních zaměstnání? Dnes už lidé raději o povolání vůbec nehovoří. Když někdo změní místo, řekne: „Nášel jsem si novou práci.“ Zvlášť u některých z mladé generace se tento názor vžívá. Snad je tato skutečnost příznačná pro odlišný vztah některých lidí k povolání a práci vůbec.

Má vychovatel souhlasit s takovým vztahem k povolání? I když poměr jednotlivce k práci může podléhat namnoze pronikavým změnám, nesmíme se tím nechat ovlivnit. Je skutečností, že práce má rozhodující funkci v životním rytmu člověka. Bez spokojené práce by byl lidský život zkrácen o podstatnou možnost rozvoje. Proto má volba správného povolání hluboký význam.

Jestliže uvažujeme o otázkách souvisejících s volbou povolání, pak musíme ještě říci něco na adresu rodičů, protože právě oni zde musejí vykonat velmi mnoho. Již od raného mládí mohou usměrňovat myšlenky svého dítěte. Dobré slovo v pravý čas může zapustit kořinky a později může pomoci, když si mladý člověk bude volit povolání. Někdy ovšem musíme pozorovat, že rodiče chtějí povoláním svého dítěte získat pro sebe uznání společnosti. Třeba nutí děti, aby usilovaly o akademický titul, a to i za cenu největších obětí. A doplácí na to jejich děti. Rodiče neberou ohled na sklony a vlohy svých dětí a ony jsou později v povolání nespokojené a často i nešťastné.

VZTAHY MEZI DVĚMA POHLAVÍMI

Zabýváme-li se vývojem mladého člověka až po ukončení tělesnou zralost, potom si musíme říci i několik slov o sexualitě. V současnosti je k dispozici dostatek informací a diskusí o těchto otázkách, které do nedávna byly tabu, protože o nich nikdo otevřeně nehovořil. Následky tohoto tajnostkář-

ství jsou všeobecně známy. Od určité doby nastal pohyb zcela protichůdným směrem, takže dnes se o nich mluví velice otevřeně. Právě tak jako nesprávné bylo kdysi tajnostkářství, tak málo potěšitelné jsou některé důsledky dnešní otevřenosti. Vždyť rozumný vztah k pohlavnosti neziskáme žádným extrémem.

Nejprve budiž podotknuto, že pohlavní výchova není nějaká výjimečná oblast. Je zařazena do všeobecné výchovy. Proto také nesmí začít teprve tehdy, když vznikly potíže ze sexuálního dozrání. V této souvislosti se odvoláváme na to, co jsme si již řekli v předcházejících kapitolách. Žádný vychovatel se nemůže vyhnout této důležité úloze, a proto by se měl včas zabývat všemi základními pojmy. Pojednejme o nich krátce. Všeobecně rozlišujeme psychologické funkce a psychologické síly. K psychologickým funkcím patří vnímání, rozum a myšlení. Psychické síly rozdělujeme na pud, pocity a vůli. Z toho je jasné, do kterého velkého rámce patří pudy. Vlastní pudy jsou všeobecně rozdělovány takto: pudy sebezáchovy (vitální pudy), mezi ně patří pud po výživě, pohlavní pud, pečovatelský pud a pud po spánku. Dále jsou to společenské (sociální) pudy, k nimž patří pud po uplatnění, touha po majetku, žárlost a pud odplaty. Pak jsou to potěšivé (hedonistické) pudy, ke kterým počítáme kouření, pití lihovin, používání drog apod. Nakonec jsou to kulturní a zájmové pudy, mezi něž patří pud poznávací, umělecké touhy a pud po spravedlnosti. Z uvedení rozdělení jsme poznali, že pohlavní pud je jenom jeden uprostřed tak mnohých. Zde by si měl každý vychovatel uvědomit, že jakékoli zvláštní zvýraznění sexuality při výchově je neoprávněné. Kromě toho to ani není nejsilnější pud. Víme přece, že například pud po potravě je daleko silnější nežli pud pohlavní.

Díváme-li se na člověka, pak to první, co činíme zcela bezděčně, je, že ho rozlišujeme sexuálně. Ať to nikoho nepohoršuje. O správnosti se může každý sám přesvědčit. Možná, že jsme před lety prožili nějakou událost, při níž jsme se s někým setkali. Možná, že jsme o něm všechno zapomněli. Nevíme už jak vypadal, co nám řekl nebo co všechno dělal, ale jedno nezapomeneme nikdy, totiž byla-li to žena nebo muž. Tím jsme dali pojmu sexualita první ohraničení. Podle toho sexualita znamená nejprve uvědomit si rozdíl mezi ženou a mužem. V pojmu sexualita se také skrývá nejnápadnější jednání člověka. Důvod spočívá v tom, že k pohlavnímu pudu patří silné mezilidské složky. V pudu po potravě si člověk z nouze postaví i sám, ale v sexualitě je odkázán na druhého.

Je však nutné všimnout si ještě další věci. Na žádný jiný pud se v dějinách lidstva tolikrát neměnily názory jako na pud pohlavní. S formami uspokojování pohlavního pudu mění se také jejich současné posuzování. Tím se však nebudeme za-

bývat, protože by to překročilo rámec naší tematiky. Vychovatel by měl vědět, že pohlavní pud má dva znaky, které mu jsou vlastní. Za prvé: pohlavní pud je podmíněn přírodou. Ať to zní jakkoli prostě a samozřejmě, pro mnohé lidi z toho vyplývají významné důsledky. Podmíněný přírodou značí, že normálně vyvinutý pohlavní pud se projeví jen u normálně vyvinutých pohlavních žláz. V tom se skrývají příčiny chybných výkonů pohlavního pudu. Následky pak nezaměstnávají jen vychovatele, ale v některých případech také právníky a soudce. Za druhé: pohlavní pud je ovlivnitelný. Děje se to po chirurgickém nebo chemickém zásahu. Chemický zásah ovlivňuje změnu hormonální harmonie, zatímco k chirurgickým patří třeba kastrace. Ať to byl zásah úmyslný nebo ne, v každém případě následuje změna pohlavního pudu.

Protože účelem této studie není pouhé podání teoretických informací, ale chceme rodičům nabídnout biblickou pomoc při výchově, otevřeme nyní Písmo a připomeňme si alespoň některé rady, které nám v něm v tomto směru Bůh dává. Nejdříve se podíváme na verše Starého zákona a pak na verše Nového zákona. V něm to budou zvláště výroky Pána Ježíše. Seřadíme si jednoduše nejprve za sebou některé verše Starého zákona:

„Z té příčiny opustí muž otce svého i matku svou, a přidržet se bude manželky své, i budou v jedno tělo.“ (1 Moj 2, 24)
 „Adam pak poznal Evu, ženu svou, kteráž počavši, porodila Kaina a řekla: Obdržela jsem muže na Hospodinu.“ (1 Moj 4

1) „Budiž požehnán pramen tvůj, a vesel se z manželky mladosti své.“ (Přisl 5, 18) „Živ buď s manželkou, kterouž jsi zamiloval, po všechny dny života marnosti své, kterýž dán pod sluncem po všechny dny mar-

nosti tvé.“ (Kaz 9, 9) „Protož ostříhejte ducha svého, a manželce mladosti své nečiňte nevěrně.“ (Mal 2, 15b) Co poznáváme z těchto výpovědí? Nejprve je zde zmínka o úzké souvaze, která je znakem vztahu obou pohlaví. Vidíme zřetelně, že podle Boží vůle není touha po doplnění své osoby jen tělesného původu. Při velmi krátké formulaci, která je biblí vlastní, by se to mohlo zdát. Proto je třeba studovat vždy více veršů o daném tématu. Zpráva o prvním lidském páru má téměř puritánsky přísný tah, naproti tomu verše z rané doby králů národa izraelského projevují docela jinou atmosféru. Zde se dokonce doporučuje radost z požitku. To nám připomíná básně evropské renesance. Tato místa natropila církevním otcům mnoho starostí, protože převážně oni dávali podněty ke zkreslenému pojetí v pohlavní oblasti. Nepředpokládají, že nenajde v Písmu svatém žádnou nenávist k tělu. Že ovšem nedovoluje požitek bez omezení, toho dokladem jsou verše u proroka Malachiáše, kde se hovoří o manželské věrnosti.

V Novém zákoně se k tomuto tématu vyjadřuje zvláště apoštol Pavel. „O tom pak, co jste mi psali: je výborná věc, aby se muž nedotýkal ženy. Ale aby se zabránilo necudnosti, ať má každý muž vlastní ženu a každá žena ať má vlastního muže.“ (1 Kor 7, 1. 2) Pavel zdůrazňuje, že jde o soukromou věc každého. Jeho výzva zůstat svobodný není Božím příkazem a také jeho pochopení pro manželství není nějaké zásadní hodnocení manželství. „Manželům však přikazuji nikoli já, nýbrž Pán:

manželka ať se od svého muže neodlučuje! Odloučí-li se přece, ať zůstane neprovdaná, nebo ať se smíří se svým mužem! Také muž ať nepropustí svou manželku!“ (1 Kor 7, 10. 11) Výroky apoštola Pavla v otázce rozvodu nejsou jen jeho pojetí — ale jak výslovně zdůrazňuje — je to vůle Boží. Uplatníme-li tyto zcela srozumitelné věty na naši dobu, pak jsme zasaženi jejich rigorózní jednoznačností. Klíč k pochopení těchto výroků je v Ježíšových slovech, která jsou projevem toho nehlubšího a nejvyššího, co vůbec mohlo být řečeno o vzájemném vztahu mezi pohlavími. „Na počátku stvoření však stvořil Bůh lidi jako muže a ženu. Proto opustí člověk otce svého a matku svou a přilne k své manželce, a ti dva budou jedním tělem. Nejsou tedy již dva, nýbrž jedno tělo. Proto, co Bůh spojil, člověk nerozlučuje!“ (Mar 10, 6–9) Ježíšovo slovo má určitou spojitost. V tehdejší době vládovalo mnohoženství a různé názory na rozvod. Ježíš znal tyto různé problémy a dal lidem všeobecně platná pravidla. Jsme tedy plně oprávněni použít tato slova pro sebe. „Proto co Bůh spojil, člověk nerozlučuje!“ Bylo by falešné domnívat se, že tento verš platí jen pro první dvojici. Samozřejmě, že Bůh spojil Adama a Evu v manželský pár, a tím se stal zakladatelem manželství. Ježíši však nejde o tento historický okamžik, nýbrž o lidi přítomnosti. V první řadě se jedná o biologický výkon v manželství. Když se lidé stanou „jedno tělo“, pak je to podle Ježíšových slov naplnění Božího stvořitelského činu. Ježíš nezná žádné možnosti rozvodu. Manželský stav

znamená pro něj něco stále platného. Ježíšovo slovo je jednoznačné. Ježíš je proti mnohoženství. Poukazuje na Adama a Evu a potvrzuje platnost jednoho manželství. „Pro tvrdost srdce vašeho napsal vám Mojžíš tento příkaz ohledně rozlukového listu.“ (Mar 10, 5) Budeme-li se tedy řídit Ježíšovými pokyny, pak jsou jeho výpovědi pro nás neměnitelným měřítkem. Současně jsou rytířským dokumentem k ochraně ženy. Možná, že tento názor byl v Ježíšových dnech důležitější než dnes, ale je důležité připomenout si jej.

V každém případě jsou závěry plynoucí z těchto veršů pozoruhodnou pomocí pro křesťanské rodiče. Ježíš zná pouze jednu jedinou možnost spojení muže se ženou, a to je v manželském svazku. Jestliže k němu došlo, pak jsou dva lidé jedno tělo, a to je možné jen v manželství.

Ať to zní jakkoli neobyčejně, Ježíšovo slovo je jasné a nepřípustí jiný výklad. My dnes žijeme v určité společnosti a vychovatel má za úkol pomoci mladému člověku, aby se zařadil do této společnosti. Proto musíme říci několik slov o postupu. Je důležité, že Ježíšovo slovo o manželství nemá žádný přímý vztah k občanskému úřadu. Rodiče a vychovatelé, kteří cítí svou odpovědnost, mohou z toho vyvodit pouze jeden závěr: biblické provádění manželství může následovat jediné po oddavkách na občanském úřadě a po církevním požehnání. Začneme-li postupovat obráceně, vznikne velké nebezpečí, které tkví v tom, že mladý člověk před občanským uzavřením manželství prováděl manželství biologicky, dokonce snad s různými partnery. Bible to jednoznačně nazývá cizoložstvím. Jedná-li člověk z nevědomosti, je Bůh ochoten

ve své velké lásce člověku odpustit. Bible nepropaguje žádnou extrémně stýdlivou morálku, ale chce uchovat před mravní zpusťlostí. Jde o vnitřní štěstí člověka. Pán Bůh si přeje, aby jeho děti svou vyrovnaností a věrností byly vzorem také v oblasti pohlavní. Uvažování o vztahu mezi pohlavími mají svůj vrchol ve výpovědi Nového zákona: „Nyní pak zůstává víra, naděje a láska, to tré; ale největší z nich jest láska.“ (1 Kor 13, 13) Zde je míněna láska v celém svém širokém smyslu. Patří do ní také sexualita, která je právě láskou posvěcena. Jak jsme se již zmínili, činí někteří vědci rozdíl mezi sexualitou a erotikou. Podle nich je sexualita čistě tělesná žádost a erotika je doplnění tohoto vztahu citové intenzivní náchylností a ještě jinými výrazovými formami. V běžném životě se tyto rozdí-

ly nedělají. Mohou nám však pomoci, abychom lépe pochopili biblické hodnocení. Láska dvou lidí zahrnuje jejich celou osobnost. Nic není vyňato a nic nemůže být přeceno. Bible silně zdůrazňuje jednotu těla, duše i ducha, a tím ztrácí čistě tělesná žádost na svém významu. Pouhá sexualita je vlastně člověka nedůstojná. Je-li však spojena s citem, pak je to erotika a spadá pod božský pojem lásky. Láska je náplní vztahu člověka k Bohu a také k lidem navzájem. Mezi lidské vztahy nejsou však omezeny jen na duchovní pochody, ale zahrnují také city a konečně tělesnou náchyllost. Diváme-li se na to takto, pak oblast pohlavnosti zaujímá právě tak vysoké postavení jako ostatní oblasti lidského jednání. Apoštol Pavel jde dokonce ještě o krok dále: „Největší z nich je láska.“

Dr. L. T.

BIBLICKÉ DIALOGY

O MODLITBĚ

...tentokrát rozmlouvají Lukáš, Jan, Matouš, Marek, Jakub, David, Izaiáš a Pavel. Charakteristickým znakem věřícího člověka je modlitba. Kdo věří, ten se modlí. Kdo nevěří, nemodlí se. V biblické zvěsti — především u samotného Pána Ježíše — zaznívá silný důraz na modlitbu. Proto si dnes o modlitbě chceme pohovořit s vámi, kteří jste právě v modlitbách získali živé zkušenosti.

Jestliže jsme se již zmínili, že Pán Ježíš poukazyval na nutnost modlitby, snad by bylo dobré, kdyby někdo mohl konkrétněji říci, jakým způsobem to činil. Prosím, Lukáši!

Lukáš: „Vypravoval... podobností, aby ukázal, jak je třeba stále se modlit a neochabovat.“ (1)

Je pravda, že náš Spasitel pěstoval hluboký modlitební život a učedníci, kteří toho byli svědky, bezpečně věděli, že právě v modlitbách získával sílu ke svému obdivuhodnému životu. Pokud víme, Ježíšova modlitba v nich vyvolala touhu, aby se uměli stejně účinně a živě modlit.

Lukáš: „Ano, jednou se na nějakém místě modlil. A když přestal, řekl mu jeden z jeho učedníků: „Pane, nauč nás modlit se, jak tomu naučil své učedníky i Jan.““ (2)

Je pro nás dnes předností, že můžeme slyšet svědectví vás, kteří jste prošli především Ježíšovou školou modlitby, ale také jste sami jeho rady úspěšně vyzkoušeli. Proto nám můžete na základě svých zkušeností odpovědět na několik otázek, týkajících se modlitby.

Předně nás zajímá, jak se máme modlit, abychom byli vyslyšeni. Nejprve prosím o odpověď všechny, kteří jako svědkové mohou věrně tlumočit Ježíšova slova, v nichž je dána odpověď na tuto otázku.

Jan: „A začali byste prosit ve jménu mému, učiním to, aby byl Otec oslaven v Synu. Budete-li mne o něco prosit, ve jménu mém, já to učiním.“ (3)

Děkuji Janovi. První podmínka vyslyšení zní: Modlit se ve jménu Ježíšovu. Jaká je druhá podmínka vyslovená Ježíšem?

Matouš: „Při modlitbě pak nemluvte naprázdno jako pohané. Oni si myslí, že budou vyslyšeni pro množství svých slov. Nebuďte jako oni. Vždyť váš Otec ví, co potřebujete, dříve, než ho prosíte.“ (4)

Co řekl Pán Ježíš o modlitbě?

Marek: „Věřte, že všechno, oč v modlitbě prosíte, je vám dáno, a budete to mít.“ (5)

Děkujeme i za tuto připomínku. Vždyť jsou to právě pochybnosti, které jsou často příčinou, že naše modlitby vyznívají naprázdno. Prosím o slovo Jakuba, který chce k této myšlence něco dodat.

Jakub: „Pochybovač se podobá mořské vlně, kterou vítr žene a kterou zmitá. Takový člověk si nesmí myslit, že něco dostane od Pána. Je to muž rozpoltně duše, neustálený ve všem svém počinání.“ (6)

Jakou další Ježíšovu radu lze zařadit mezi podmínky úspěšné modlitby?

Marek: „A kdykoli povstáváte k modlitbě, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby i váš Otec, který je v nebesích, odpustil vám vaše přestoupení.“ (7)

Jak je vidět, hovořil Pán Ježíš velmi často o modlitbě a nechal nám i významné a na nejvyšší prospěšné rady. Protože máme ovšem připraveny i další otázky, prosíme ještě Matouše o připomínku Ježíšových slov, která považuje za zvlášť důležitá.

Matouš: „A když se modlíte, nebuďte jako pokrytci. Ti se s oblibou modlí v synagógách a nárožích, aby byli lidem na očích... Pravím vám, už mají svou odměnu. Když ty se modlíš, vejdi do svého pokojíku, zavři za sebou dveře a modli se k svému Otci, který je v skrytosti; a tvůj Otec, který vidí v skrytosti, ti odplatí.“ (8)

Matouš nás již přivedl k další otázce, kterou chceme prodiskutovat: Kde se má věřící modlit?

Mnozí křesťané se domnívají, že k účinné modlitbě jsou určena jen některá zvláštní

místa. Není to žádný nový názor. Stejně smýšleli i Samaritští a Židé v době Ježíšově. Jak to tenkrát řekla žena Samaritánka, když se u studnice setkala s Kristem?

Jan: „Otcové naši na této hoře se modlivali, a vy pravíte že v Jeruzalémě jest místo, kde náležej se modliti.“ (9)

A co jí Pán Ježíš na to odpověděl?

Jan: „Ženo, věř mi, že jde hodina, kdy ani na této hoře, ani v Jeruzalémě nebudete se modliti k Otci... Jde hodina, a nyní jest, kdy praví modlitebníci modliti se budou Otci v duchu a v pravdě. Neboť takových Otec hledá, aby se jemu modlili. Bůh duch jest, a ti, kteří se jemu modlí, v duchu a v pravdě musejí se modliti.“ (10)

Z těchto slov je tedy jasné, že se můžete k Bohu modlit všude, na každém místě. Snad by bylo dobré, kdyby nám ještě někdo z nejbližších Ježíšových řekl, kde On se modlival.

Marek: „Časně ráno, ještě za tmy, vstal a vyšel z domu; odešel na pusté místo a tam se modlil.“ (11)

Děkujeme Markovi. Odpověděl nám nejenom na otázku, kde se Pán Ježíš modlil, ale také kdy se modlil: časně ráno. Chce k tomu ještě někdo něco dodat? Prosím, Matouš!

Matouš: „Propustil zástupy a vstoupil na horu, aby se o samotě modlil. Když nastal večer, byl tam sám.“ (12)

Z vašich svědectví vyplývá, že Pán Ježíš k soukromým modlitbám vyhledával tichá a opuštěná místa, a modlil se často. — Dnes jsme dosud rozmlouvali jen se Spasitelovými učedníky. Dejme příležitost ke svědectví i jiným. Bylo by dobré slyšet někoho z doby starozákonní. Máme zde Davida, o němž víme, že svízelné situace svého života řešil vždy modlitbou. Davide, jakou zásadou ses v takových chvílích řídil?

David: „Já pak k Bohu volati budu, a Hospodin vysvobodí mne. U večer, i ráno, též o poledni modliti se, a nezbedné volati budu, až i vyslyší hlas můj.“ (13)

A jakou zkušenost jsi učinil?

David: „Vyslyšel Hospodin modlitbu mou, Hospodin modlitbu mou přijal.“ (14)

Považoval jsi vyslyšení modlitby za samozřejmost? Vždyť víme, že v tvém životě byly chvíle, kdy ses od Boha vzdálil. Upadl jsi do hříchu. Co jsi potom činil?

David: „Bycht byl patřil k nepravosti srdcem svým, nebyl by vyslyšel Pán. Ale vyslyšel Bůh, a pozoroval hlasu modlitby mé.“ (15)

Davida Bůh vyslyšel. Známe ovšem případy, kdy modlitby vyslyšeny nebyly. Tak např. Judští volali k Bohu, a dokonce se postívali, ale všechno bylo marné. Pověz nám, Izaiáši, co nakonec museli hořce znát.

Izaiáš: „Proč se postíváme, poněvadž nepatříš? Trápíváme duše své, a nechceš vědět o tom?“ (16)

Co jsi jim tehdy na to musel říci?
Izaiáš: „Aj, není ukrácena ruka Hospodina, aby nemohla zachovat, aniž jest obtíženo ucho jeho, aby nemohlo slyšet. Ale nepravosti vaše rozloučily vás s Bohem vašim, a hříchové vaší to způsobili, že skryl tvář před vámi, aby neslyšel.“ (17)

Jistě to byla velmi smutná doba, když se židovský lid tak vzdálil od Boha, že jeho modlitby zněly naprázdno, protože nebe bylo pro ně zavřeno.

Jelikož musíme náš dnešní rozhovor ukončit, prosím ještě Jakuba, aby po této bolestné zkušenosti řekl něco povzbudivého, co by čtenáře podnítilo k ještě upřímnějším a živějším modlitbám.

Jakub: „Trpí někdo z vás něco zlého? Ať se modlí! Je někdo v radostné náladě? Ať zpívá žalmy! Je někdo z vás nemocen?... Modlitba víry zachrání chorého a Pán jej pozdvihne. Dopustil-li se hříchů, bude mu odpuštěno. Vyznávejte jedni druhým hříchy, modlete se jedni za druhé, abyste byli vyléčení. Mnoho zmůže působivá modlitba spravedlivého. Eliáš byl člověk podrobený stejným strastem jako my; pomodlil se vroucně, aby nepršelo, a opravdu nepršelo na celou zemi tři léta a šest měsíců; pomodlil se zas, a nebe dalo déšť a země vydala své plody.“ (18)

A o závěrečné slovo prosím apoštola Pavla.

Pavel: „O nic nemějte starosti, ale ve všem oznamujte Bohu svá přání modlitbou a prosbou s díky. Tak pokoj Boží, který převyšuje všechno myšlení, uchrání vaše srdce a vaše myšlenky v Kristu Ježíši.“ (19)

1. Luk 18, 1	11. Mar 1, 35
2. Luk 11, 1	12. Mat 14, 23
3. Jan 10, 13. 14	13. Zalm 55, 17. 18
4. Mat 6, 7. 8	14. Zalm 6, 10
5. Mar 11, 24	15. Zalm 66, 18. 19
6. Jak 1, 6–8	16. Izai 58, 3
7. Mar 11, 25	17. Iz 59, 1. 2
8. Mat 6, 5. 6	18. Jak 5, 13–18
9. Jan 4, 20	19. Fil 4, 6
10. Jan 4, 21. 23. 24	

(Novozákonní texty jsou uváděny buď ze Žilského nebo nového překladu.)

Je nutné být **NERVOZNÍ?**

Dnešní životní prostředí klade na člověka stále větší nároky. Vždyť soustavně přibývají faktory, které nepříznivě působí na organismus a především na nervovou soustavu. Lidé, kteří se zabývají nervovými onemocněními, se nad touto skutečností pozastavují a kladou si otázku, zda nežijeme ve věku tablet, ovlivňujících nervovou činnost. Hltání prášků dnes totiž dosahuje astronomických rozměrů. Mnozí lidé si však neuvědomují, že tablety přitom poskytují pouze dočasnou pomoc. A navíc je zde nebezpečí, když někdo bere léky nevhodného složení nebo je nesprávně dává, že tím riskuje těžké onemocnění a dokonce i smrt. Z tohoto důvodu bychom měli vědět, zda můžeme pro svoje přetížené nervy sami něco udělat, aniž bychom užívali nejrůznější tablety.

Ověřme si nejprve, jak to s naší nervovou soustavou ve skutečnosti vypadá. K tomuto účelu zde máme několik otázek, na které pokud možno kladně nebo záporně odpovězte:

1. Děláte si často bez vážných příčin starosti?	Ano	Ne
2. Znepokojují vás často zlé předtuchy?	Ano	Ne
3. Rozzlobíte se snadno?	Ano	Ne
4. Rozrušíte se i drobnými nedorozuměními?	Ano	Ne
5. Máte strach z neznáma, z osob nebo věcí?	Ano	Ne
6. Netoužíte po seznámení s novými přáteli a dáváte přednost těm, které znáte již delší dobu?	Ano	Ne
7. Jaký je váš poměr k jiným lidem? Střídá se u vás často přívětivost s uzavřeností?	Ano	Ne
8. Je vám nepříjemné, vědí-li jiní lidé o vašich pocitech?	Ano	Ne
9. Umíte důvěřovat svým blízkým?	Ano	Ne
10. Setkáte-li se s člověkem, který je vůči vám přátelský, netušíte hned nečestné úmysly?	Ano	Ne
11. Hledáte často v řeči jiných lidí dvojsmyslné obraty?	Ano	Ne
12. Máte často pocity marnosti a komplexy méněcennosti?	Ano	Ne
13. Podceňujete svoji sílu a schopnosti?	Ano	Ne
14. Jste agresivní?	Ano	Ne
15. Máte často pocity, že jste v životě „předběhnuli“ a trápí vás to?	Ano	Ne
16. Hledáte často zábavu, která by vás uspokojila?	Ano	Ne
17. Musíte mít často změnu ve způsobu stravování, např. oběd v drahé restauraci, aby vám vůbec chutnalo?	Ano	Ne
18. Nerozumíte si se svými přáteli ani v tak jednoduchých věcech, jako je překrásný západ slunce nebo jasná měsíční noc?	Ano	Ne
19. Jste rozmarový a náladový?	Ano	Ne
20. Zoufáte si, jestliže se vám vše nedaří tak, jak si přejete?	Ano	Ne

TĚLO CHRÁM DUCHA -- TĚLO CHRÁM DUCHA

Jak jsou tedy na tom vaše nervy? Je to opravdu vážné, nebo je to záležitost lehčího rázu? Jste opravdu nervově nemocní, nebo jde spíše o podráždění a nervozitu? Protože většinou sami o sobě víme velmi málo, mohly vám předcházející otázky podat informaci, jak to s vámi vypadá. Každá kladná odpověď ukazuje na to, že vaše nervy nejsou tak úplně v pořádku. Nezoufejte však ani v tom případě, jestliže jste všechny otázky zodpověděli kladně. Ani tehdy to nemusí být s vámi tak špatné. Zkuste se na tyto otázky podívat ještě jednou a přemýšlejte, zdali tak reagujete stále, někdy, nebo jen velmi zřídka. Každý z nás se tu a tam nacházíme ve stavu duševního vypětí, nervozity nebo deprese. Teprve když jde o stálý stav, je ohroženo vaše zdraví, rodina i práce.

Povšimněte si ovšem intenzity příznaků vašeho onemocnění. Je vaše nervové napětí opravdu tak silné, nebo si to jen připouštíte? Cítíte-li, že váš stav je opravdu vážný, pak rozhodně

vyhledejte lékaře. Těm, kteří na tom nejsou tak špatně a mohou se se svým stavem vypořádat sami, dáváme zde několik rad, jež jim mohou být užitečné.

NEDÁVEJTE SI SOUČASNĚ VÍCE NEŽ JEDEN ÚKOL!

Jistý známý psycholog jednou řekl: „Není správné, hledět příliš daleko dopředu. Na řetězu našeho života se můžeme zabývat vždy pouze jedním článkem.“ Mnozí, kteří trpí nervovým vypětím, mohou získat pomoc právě v této radě. Zabývat se vždy pouze jedním problémem je mnohdy také jediný způsob, jak dokončit nakupeňnou práci. Vezměme jedno po druhém a budeme se vším rychleji hotovi. Jestliže však přespříliš myslíme na úkoly, jež nás čekají, zmocňuje se nás neklid a s ním i nervozita.

NEVYHÝBEJTE SE PŘÁTELŮM!

Nesetrvávejte v osamělosti. Najděte si někoho, s kým si budete rozumět. Svěřte se mu se svými problémy a po-

radte se o možném řešení. Možná, že váš neuspokojivý duševní stav způsobovala právě samota a uzavřenost. Buďte ale opatrní a dobře uvažte, komu se svěřujete. Vždy to musí být někdo důvěryhodný.

HLEDEJTE PROSTŘEDKY, KTERÝMI SE MŮŽETE ROZPTÝLIT A UVOLNIT, A KTERÉ PŘÍSPĚJÍ KE ZNOVUVYTVOŘENÍ DUŠEVNÍ ROVNOVÁHY

Mnohdy značně prospěje procházka přírodou. Vydejte se na ni vždy, když se vám bude zdát, že váš stav je již nesnesitelný. Uvolněte se při ní, obdivujte hezké zahrady a krajinu. Bydlíte-li ve městě v blízkosti parku nebo nábřeží, využijte toho. Málo co působí na nervy blahodárněji, než pozorovat vodu a vlny narážející na břeh.

Také slunce, vítr provívající vlasy nebo i vánek, nesoucí do obličeje lehký déšť, to vše uklidňuje namáhané nervy. Tam venku se můžete rozptýlit krásou přírody, napětí odváne vítr a můžete pocítit Boží blízkost. Jste-li sportovně založen, můžete si zahrát tenis, volejbal a v odpovídající roční době chodte plavat. Tělesná činnost je vůbec velmi účinným prostředkem pro prozpěnění se a uvolnění nervového napětí.

NEZABÝVEJTE SE NEUSTÁLE SAMI SEBOU. MYSLETE NA DRUHÉ!

Všichni napjatí, ustrašení a zachmuření lidé jsou uzavřeni sami do sebe. Zabýváte-li se nadměrně sami sebou, potom všechny podněty, jež způsobují bolesti hlavy, nervozitu, špatné trávení a křečím se připisující bolesti se stávají mnohem intenzivnějšími. Obráťte proto pozornost na své okolí. Zkuste někomu pomoci, něco pro někoho udělat. Myslete na ty, kteří jsou vám sym-

patiční. Rozdělte se s někým o starosti i o radosti.

Mnoho lidí hledá příčiny svého nervového napětí. Strach z nemoci, nebezpečí smrti, obavy z pracovních neúspěchů, deprese, rodinné problémy a mnoho dalších podnětů narušuje náš klid a umožňuje vznik nervových onemocnění.

Proto je umění jednat tak významným činitelem v řešení celé svízelné situace. Jestliže toto neumíme, často vznikají mezi lidmi nepříjemné vztahy, a tím i napětí a nervozita. Je zde cesta, která spočívá v přátelství, důvěře a ochotě. Tyto prostředky jsou obdivuhodně účinné. Pomohou nám samotným, ale zároveň přesvědčí i druhé lidi, že naše cesta není nikterak nebezpečná. Časem se naše chování vžije a my nebudeme muset žít nadále v napětí a nervozitě. Naše nervová soustava snese v nutném případě i značné vypětí, ale ve všedním životě můžeme být uvolnění a naplnění duševní pohodou, která bude mít vliv i na vztah mezi námi a naším Bohem.

MUDr. J. F.

VY SE PTÁTE a my odpovídáme

Nejsem k ničemu, nikdo mne nepotřebuje

Již delší dobu se zabývám myšlenkou, že žiji zbytečně. Mám dojem, že mne nikdo nepotřebuje a sama vím, že se k ničemu nehodím. Nejraději bych ani nežila. Dokonce se modlím, aby mi Bůh pomohl v tom, že bych nemusela žít... M. M.

Snad bude nejvhodnější, když nejprve odpovíme na poslední uvedenou myšlenku. Buď si jistá, že tuto Tvoji prosbu Bůh v žádném případě nemůže vyslyšet. Kdyby ji měl vyplnit, musel by učinit něco, co je proti jeho vlastní podstatě. Vždyť Pán Ježíš řekl jasně: „Já jsem přišel, aby měly život

a měly ho v hojnosti.“ (Jan 10, 10) V Žalmu (33, 18, 19) čteme: „Aj, oči Hospodinovy patří na ty, kteří se ho bojí, a na ty, kteří očekávají milosrdenství jeho, aby vyprostil od smrti duše jejich, a živil je v čas hladu.“ A v 1 Jan 5, 12 nacházíme ujištění, že „kdo má Syna, má život.“

Vždyť na světě je stále dost lidí, kteří někoho potřebují. A že si myslíš, že se k němu nehodíš — to je opravdu jenom Tvoje myšlenka. Pokus se způsobit někomu jenom malou radost. Vykonej nějakou maličkost, udělej pro něj opravdu jen nepatrnou věc. A při nejbližší příležitosti se pokus totéž učinit někomu jinému. Třeba se jen usměj a řekni pěkné slovo tomu, kdo je zarmoucený nebo nešťastný. Uvidíš, jakou radost to způsobí i Tobě samé. A především poznáš, že můžeš být přece prospěšná a že Tě někdo potřebuje.

Snad jsi se dosud zabývala až příliš svými problémy a sama sebou. Pravou radost a štěstí nalezneš, když nebudeš žít jen pro sebe, protože „na světě není nic kromě sobeckého srdce člověka, co by žilo jen pro sebe. Není ptáka létajícího v povětří, ani zvířete žijícího na zemi, kteří by žili jen pro sebe; všichni slouží a pomáhají jiným k ži-

votu. Není listěčku v lese, ani útlého stébka trávy, které by něčemu nesloužily. Každý strom a keř i každý listěček vydává onu látku života, bez níž nemůže žít ani člověk, ani zvíře; člověk a zvíře zase přispívají k životu stromu, keři a listěčku. Květiny vydechují vůni a svou krásou oblažují svět. Slunce vysílá své paprsky, aby obšťastnilo tisíce světů. Moře... přijímá proudy vod z celé země, aby je dávalo.“ (E. G. Whiteová: Touha věků, str. 10, 11)

Zákon služby je zákonem života, a proto plný a šťastný život je závislý jen na službě jiným. Není člověka, který by o tuto výsadu a možnost radosti byl ochuzen. Stačí se jen rozhlédnout kolem sebe. Učiň to i Ty a nalezněš smysl života.

Jak dlouho byli Izraelité v Egyptě?

Zajímalo by mě, zda se dá přesně zjistit, jak dlouho před Mojžíšem byli Izraelité v Egyptě a jaká je vůbec délka jejich egyptského otroctví. Bylo to opravdu 430 let, o kterých se píše ve 2 Moj 12, 40? J. K.

Od Jákobova vstupu do Egypta (1 Moj 47)

až po vyjití pod Mojžíšovým vedením uplynulo 215 roků. Údobí 430 let začíná podle apoštola Pavla přijetím zaslíbení daného Abrahámovi a končí vydáním Božího zákona – Desatera, což se stalo třetí měsíc po vyjití z Egypta. (Čti Gal 3, 16. 17 a 2 Moj 19, 1)

Od vydání zaslíbení až k narození Izáka uplynulo 25 let (1 Moj 12, 1–4; 21, 5). Izákovi bylo 60 roků, když se narodil Jákob (1 Moj 25, 26) a Jákobovi bylo 130 roků, když odešel do Egypta (1 Moj 47, 9). Celkem je to tedy 215 roků, což je přesně polovice z uvedených 430 let. Proto můžeme říci, že ze 430 let strávili Izraelité polovinu v Kanánu a druhou polovinu v Egyptě.

Ještě jiný důkaz máme, že Izraelité nemohli být plných 430 let v Egyptě. Kahat, který byl Mojžíšovým dědečkem, se narodil v Kanánu, ještě před odchodem Jákobovy rodiny do Egypta. (1 Moj 46, 8. 11; 2 Moj 6, 18. 20; 1 Par 6, 2. 3) Dejme tomu, že by Kahat, jenž žil 133 let (2 Moj 6, 18), přišel do Egypta jako kojenec a přičteme-li k jeho délce života Mojžíšových 80 roků, které měl, když vycházel z Egypta (2 Moj 7, 7), dostaneme 213 let. A k tomu přidejme 137 let, což je život Mojžíšova otce Amrama – a nepřipustíme žádné časové překrývání, a zjistíme, že celková délka těchto tří gene-

rací je maximálně 350 roků. Proto by 430 roků bylo příliš dlouhým údobím, pro pobyt v Egyptě.

Pokud jde o délku otrocké služby Izraelitů, která se pochopitelně nekryje s délkou pobytu v Egyptě, pak ani zde nemůžeme stanovit přesný údaj. Víme jen, že od Josefovy smrti až do vyjití pod Mojžíšovým vedením uplynulo 144 roků. Jelikož nevíme, za jak dlouho po Josefově smrti „povstal“ král nový v Egyptě, který neznal Josefa“ (2 Moj 1, 8), a také není uvedeno, kdy vydal dekret o otroctví Izraelských, je nemožné určit přesnou délku jejich otrocké služby.

Spolehlivým klíčem zde zůstává srovnání některých starozákonních textů s vysvětlenním apoštola Pavla. Jak jsme již výše uvedli, začíná 430 let vydáním zaslíbení Abrahámovi a končí přijetím Desatera. Při počátku tohoto údobí bylo Abrahámovi 75 let. V Abrahámových 105 letech bylo Izákovi 5 let, a to začíná údobí 400 let, o kterém čteme v 1 Moj 15, 13. Mnozí komentátoři se shodují ve výkladu, že jde o trápení, které začíná „Abrahámovu semení“ – Izákovi – se strany Izmaele, který se mu protivil a posmíval se. Mojžíš pravděpodobně zahrnuje i pobyt v Kanánu do údobí egyptského otroctví, tak jak to zjevně učinil ve 2 Moj 12, 40.

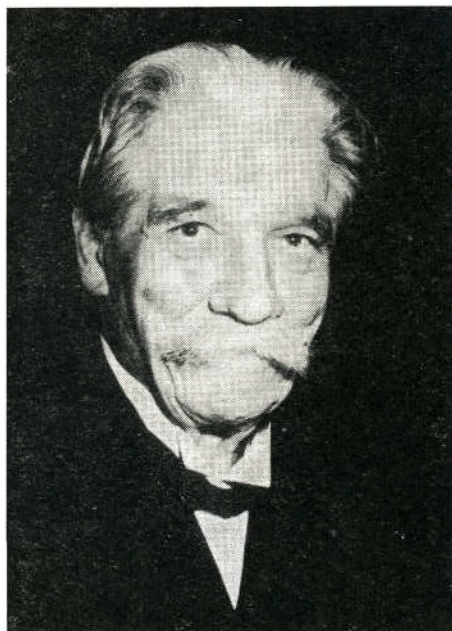
dokončil úspěšně studium teologie, stal se zástupcem faráře. Když měl Schweitzer třicet let, to byl již uznávanou osobností. Nejenom pro své postavení duchovního a vynikajícího varhaníka, ale především na sebe upoutal pozornost autorstvem životopisu J. S. Bacha a studií, v níž se zabývá stavbou varhan.

Schweitzer však nebyl stále spokojen sám se sebou. Třebaže měl již doktorát z filosofie i teologie, byl věhlasným varhaníkem a interpretem Bachových skladeb, váženým kazatelem i autorem literárních děl, přece cítil, že pravá náplň jeho života leží kdesi jinde. Již od svého dětství u Schweitzera vynikaly dva výrazné rysy jeho povahy. Jednak to byla nevšední láska k přírodě a dále pak hluboká citlivost ke každé bolesti a utrpení.

Často vzpomínal na dvě události ze svého dětství, které hluboce poznamenaly jeho život. Jednou se vypravil lovit ryby. Když však viděl červa, který se zmítal napichnutý na háčku udice, a potom háčkem roztrženou rybi hubu, rozhodl se, že už nikdy nebude ryby lovit. Druhá událost se stala jedné neděle, kdy na výzvu svého přítele šel střilet ptáky. Od prvního okamžiku měl výčitky svědomí, že by měl zabít jen z pouhého rozmaru nevinného a bezbranného tvora. Právě ve chvíli, kdy napnul prak a chystal se vystřelit, cítil silný vnitřní hlas, který mu velel, aby vystřelil vedle. V tom okamžiku se však rozezvuly kostelní zvony a on si vzpomněl na varovné Boží „Nezabíješ!“. Zahodil tedy prak a utekl domů.

Ve snaze pomáhat bližním a potřebným, uvažoval Schweitzer, zda se má věnovat opuštěným a zanedbaným dětem nebo tulákům a propuštěným trestancům. Konečně slovo v tomto rozhodnutí padlo jednoho večera roku 1905, když otevřel jakýsi časopis a v něm četl výzvu ke křesťanským pracovníkům, kteří se chtějí věnovat trpícím lidem v misijních polích v africkém Kongu. Když dočetl výzvu, odložil časopis, usedl ke stolu a napsal rodičům dopis, v němž oznámil, že se pustí do studia medicíny, aby pak mohl odejít jako lékař do Afriky. Tento dopis nese datum 13. října 1905. A za několik dní se znovu stává studentem na universitě ve Strasburku.

Schweitzerovi přátelé se domnívali, že ztratil zdravý rozum. Nemohli pochopit, že odvrhuje takovou kariéru, jaká se před ním otevírá a že chce jít mezi divočky do džungle. Schweitzer však nebyl idealistou ani snilkem. S elánem a neuvěřitelnou houževnatostí se pustil do studia medicíny. Kromě studia však psal knihy, přednášel na teologické fakultě, pořádal koncerty a týden co týden kázal. To všechno činil nejenom

Podivuhodný ALBERT SCHWEITZER

Portrét dr. A. Schweitzera

Příběh muže, který se zřekl kariéry lékaře, hudebníka a kazatele, a přece ještě za svého života se stal legendární postavou.

„Otevři své oči a podívej se na lidský život. Učiň něco pro blaho lidí, kteří potřebují od někoho trochu času a přátelství, trochu sympatií, družnosti nebo práce... Usiluj prostě o to, abys vykonal něco lidského... Nebuď bez nějaké činnosti, v níž by ses neobětoval pro své bližní.“

Tato významná slova napsal muž, který je ve svém životě každý den prožíval. Těžko bychom v naší současnosti hledali někoho, kdo se více obětoval pro zmírnění lidské bídy a utrpení. Vzdal se slávy, zřekl se kariéry, a to jen proto, aby svůj život mohl zasvětit službě jiným. Jestliže v roce 1975 vzpomínáme sté výročí jeho narození, pak můžeme být opravdu hrdí, že tento obdivuhodný muž žil mezi námi. Jeho pojetí „úcty k životu“ a založení nemocnice v africké džungli – to způsobilo, že se stal jedním z nejobdivovanějších a nejváženějších mužů na světě.

Albert Schweitzer byl opravdu podivuhodnou osobností. Je až neuvěřitelné, co všechno ve svém životě vykonal. Byl nejenom

vynikajícím lékařem, ale i filosofem, nevšedním koncertním varhaníkem, biblickým učencem a teologem, a když bylo zapotřebí, pak se z něho stal lékařník, architekt, stavitel i zemědělec. Všechno to úžasné, co v Lambarène vytvořil, je dílem jeho vůle, intelektu a rukou.

Albert Schweitzer se narodil 14. ledna 1875 v alsaském městečku Kayserbergu, které v oné době patřilo k Německu. Jeho otec byl stejně jako i dědeček evangelickým farářem. A protože oba byli také vynikajícími varhaníky, vyrůstal mladý Schweitzer pod silným vlivem náboženství a hudby. Když dosáhl pěti let, začal ho otec učit hrát první stupnice a cvičení na klavír. Protože měl vynikající smysl pro harmonii, již v sedmi letech skládal své vlastní písně. A sotva malý Albert dosáhl dětskými nožičkami na pedály varhan, hrál v kostele při bohoslužbách.

Léto roku 1893 znamenalo pro Schweitzera počátek velké životní cesty. V oné době učinil významné rozhodnutí: vytyčil si cíl stát se teologem, filosofem a hudebníkem. V roce 1899 již mohl přijmout místo kvalifikovaného varhaníka a o rok později, když

proto, aby měl prostředky ke studiu a obživě, ale aby ušetřil alespoň pět tisíc dolarů, za které potom nakoupil léky a nejpotřebnější chirurgické vybavení.

Když v roce 1911 složil závěrečné zkoušky a stal se lékařem, stalo se něco, co jeho přátelé považovali za definitivní konec jeho „nepraktického afrického projektu“. Schweitzer se zamiloval do Heleny Bresslanové, dcery štrasburského historika. Helena však dobře znala jeho plány, protože Albert jí zcela otevřeně řekl, že studuje lékařství jen proto, aby potom šel k divochům do džungle. Nejenom, že souhlasila, ale stala se mu dokonce nepostradatelnou pomocnicí v orga-

val kýly a nádory. Některé nemoci ho přimohly. A pacientů bylo více, než mohl zvládnout.

Za prvních devět měsíců ošetřil téměř dva tisíce nemocných. A co je zvláště pozoruhodné, během prvního roku jeho působení v Lambaréne, nezaznamenal jediný případ úmrtí mezi svými pacienty. Hlavními Schweitzerovými pomocníky v práci byli jeho žena a Josef Azoawama. Byl to úžasný muž, který přišel jako pacient a u Schweitzera již zůstal. Byl jeho důvěrným pomocníkem a zpočátku i nepostradatelným překladatelem. Protože ve svém dřívějším povolání pracoval jako kuchař, užíval kuchyň-

mi zajatci a za internační tábor jim sloužil jejich vlastní domek. Pracovní volno využíval Schweitzer ke psaní svého díla o etice a kultuře v dějinách lidského myšlení. Po třech měsících mu bylo dovoleno vrátit se do nemocnice a léčit. Ovšem ne na dlouho. V důsledku války byl i v Lambaréne silný nedostatek potravin a ten měl za následek onemocnění jeho manželky. Proto s ní odjel k mořskému pobřeží, odkud pak byli násilně dopraveni do Evropy a tam internováni v táboře civilních zajatců v Pyreneích. Cestou do Evropy dostal Schweitzer úplavici, jejíž následky pak dlouhou dobu pocítoval.

Ani v táboře však nezahálel. Studoval jak jen mohl a také pilně cvičil na varhany, které ovšem neměl k dispozici. Jak to mohl dělat? Nakreslil si na stůl klávesnici a na podlahu pedál. A na tyto pomyslné varhany denně pilně cvičil.

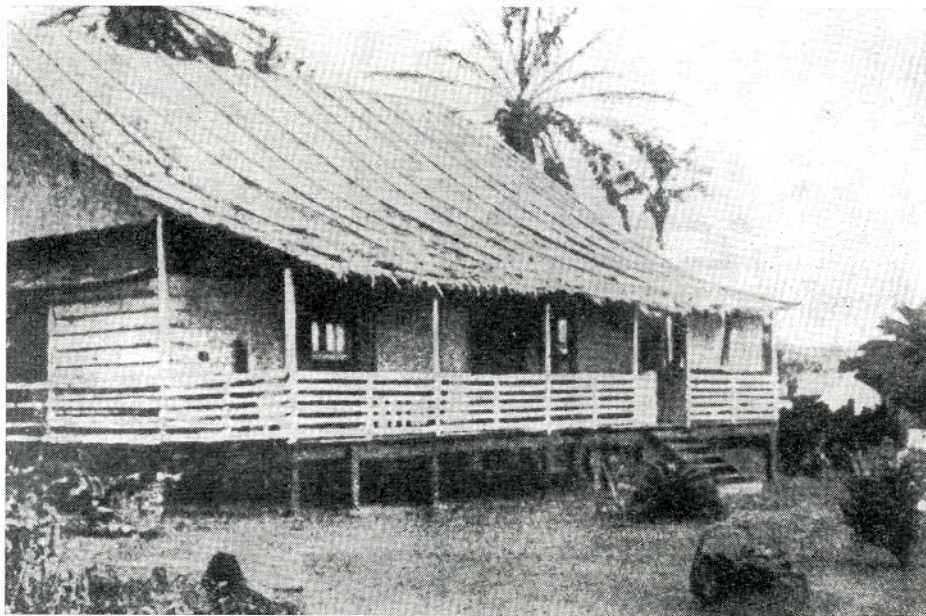
Válka skončila, ale Schweitzer se do Afriky vrátit nemohl. Lékaři ho důrazně před tím varovali. Dostal pozvání, aby přednášel na upsalské universitě a koncertoval ve Švédsku. Pozvání přijal a navíc měl ve Švédsku řadu přednášek o své práci v Africe, což mu přineslo další hmotnou podporu pro návrat do Lambaréne. Když se vrátil do Švýcarska, dostal čestný doktorát university v Curychu.

V roce 1919 se Schweitzerovým narodila dceruška. Protože stále nebylo možné, aby se doktor vrátil do pralesa, podnikal četné cesty do ciziny a na pozvání universit i vědeckých společností přednášel o filosofických i teologických otázkách a samozřejmě – koncertoval. Tak projel Španělsko, Anglii, několikrát se vrátil do Švédska, Dánska a Švýcarska a navštívil i Československo, kde kromě přednášek uspořádal i dva varhanní koncerty.

Nastídal i peníze, které mu umožnily, aby se po uzdravení vrátil v roce 1924 znovu do Lambaréne. Tentokrát odejel bez manželky, protože její zdraví bylo podlomeno a pobyt v tropech by nesnesla. Snad nikdo si neumí dnes představit, jak Schweitzerovi bylo, když po sedmi letech opět spatřil svou nemocnici, jejíž baráky za těch několik let zcela shnily a rozpadly se. Jen chata z vlnitého plechu zůstala. Ta ovšem čněla z trní, křoví a vysoké trávy. Nezbývalo tedy než se pustit do nové práce: léčit, operovat, stavět a znovu léčit, operovat, stavět... Tak to šlo den co den.

Když asi po dvaceti měsících dokončil obnovovací práce a zdálo se, že bude konečně klid pro pravidelnou práci, vypukl hlad a úplavice. Schweitzer potřeboval izolovat nemocné, ale nebylo kde. Nemocnice byla obklopena močály, strmými a hustě porostlými stráněmi a řekou. Našel tedy jiné místo, vzdálené asi tři kilometry proti proudu řeky. Tam se pustil do nového boje s divokou přírodou. Likvidoval prales, obdělával půdu, vysázel na sta ovocných stromků, které sám vypěstoval z jader, sám vyráběl vypalované cihly, a kromě toho podnikal cesty do okolí, aby sehnal alespoň trochu rýže pro pacienty v nemocnici. V dopisech, jež v tomto údobí posílal svým přátelům a známým do celé Evropy, dominovala jedna prosba: Pošlete léky, pošlete potraviny, pro lásku Boží, prosím, pomozte!

Když po několika letech přijela za Schweitzerem jeho manželka, která se zatím v Evropě zotavila, mohl ji při přivítání ukázat nemocnici, jež měla 300 lůžek, moderní operační místnost a dokonce i laboratoř. V oné době měl již k dispozici i další lékaře, kteří s ním obětavě spolupracovali. Proto mohl v červenci 1927 odejít na dva roky do Evropy, kde opět ve Švédsku, Dánsku, Holandsku, Anglii, Švýcarsku a Německu přednášel a koncertoval. V roce 1928 navštívil též Československo, kde byl promován na čestného doktora filosofie na Karlově universitě. O této návštěvě v Praze se také zmiňuje anglický pisatel G. Seaver ve své knize „Albert Schweitzer, The Man and his Mind“, kde uvádí příklad, ilustrující Schweitzerovu úžasnou vitalitu. Nás Českoslováky bude jistě zajímat následující.

Domek lékařův

ČTK

nizaci všech příprav. V létě 1912 se s ní Schweitzer oženil a počátkem roku 1913 se spolu vydali do Afriky. Tak sedmatřicetiletý Schweitzer začínal novou etapu svého života.

Cestou se zastavili v Paříži, kde Schweitzer pod záštitou Bachovy společnosti uspořádal poslední varhanní koncert. Tato společnost mu při této příležitosti darovala za dlouholetou činnost těžký pancéřový klavír, který byl vybaven speciálním varhanním pedálem. Ten si spolu s ostatními věcmi Schweitzerovi vzali do Afriky.

Když Schweitzer přijel do Afriky, byl nemile překvapen. Zástupci jisté misijní společnosti v Paříži mu slíbili, že v Lambaréne má k dispozici malý objekt, který může použít pro svoji nemocnici. Nic takového zde ovšem nebylo. Vedle chatrného obytného domu, do kterého se Schweitzerovi nastěhovali, stál starý kurník, který se stal jeho první ordinací. Nejprve si ovšem museli vypůjčit koště, vše řádně vyčistit, umýt podlahu i stěny, zřítit police na uložení léků i nářadí a upravit přenosné polní lůžko, aby mohlo sloužit jako operační stůl. Nezalekli se ani nesnesitelného horka, zápalu, moskytů, pavouků a much, s nimiž se všude setkávali. A konečně přišel den, kdy mohli rozhlásit: Nemocnice je připravena, přineste nemocné! – A divoši se shromáždili... S barvami a tetováním na své kůži, vyzbrojení oštěpy a noži. Před těmito příšernými diváky přijal dr. Schweitzer svého prvního pacienta, který se dobrovolně odvážil zkusit to s tajuplným „kouzelnictvím“ bílého muže.

A pak se již nezastavily nekonečné proudy nemocných, kteří se stále ve větším množství kupili před ošetřovnou. Přicházeli s malárií, úplavicí, malomocenstvím, spavou nemocí, hnísáním kostí, různými vředy a srdečními chorobami. Dr. Schweitzer opero-

val mluvu i při tlumočení pro Schweitzera. Nebylo zvláštností, když řekl, že ten pacient má bolesti „v pravé kýti“, a onu ženu bolí „levé žebírko a svičková“.

Od samého počátku práce v džungli se ukazovala potřeba nové skutečné nemocnice. Proto ještě dříve, než přišlo údobí dešťů, postavil dr. Schweitzer chatu z vlnitého plechu a do ní umístil malou ordinaci, stejně malý operační sál a ještě menší lékárnu. Tento dům měl již opravdovou podlahu a velká okna. Během měsíce po dokončení nemocnice postavil ještě čekárnu pro pacienty a kůlnu pro ty, kteří je doprovázeli.

V té době měl již Schweitzer neomezenou důvěru svých pacientů, kteří byli přesvědčeni, že umí nejenom uzdravovat, ale také usmrtit a znovu oživit. K tomu názoru dospěli, když viděli, jak Schweitzer pracuje s narkózou. Oblast nemocí, které nyní léčil, se rozšířila i na duševní choroby, otravy nikotinem, revmatismus a zkažené zuby, které domorodce silně sužovaly. Celý první rok Schweitzerova působení v Africe byl poznamenán značným vypětím v lékařské práci a současně i neodkladnou výstavbou potřebných objektů. Ovšem ani při největším pracovním zatížení nezanedbával Schweitzer hru na klavír. Denně asi jednu hodinu hrával, a potom se vždy s novou chutí a silou pouštěl do další práce. Svým společníkům vždy říkával: „Každý má nějakou vášni. Někdo propadl tabáku a alkoholu, moji vášni je hudba.“

Za šestnáct měsíců po jeho příjezdu do Afriky vypukla první světová válka. Jednoho srpnového rána v roce 1914 zaklepal na dveře nemocnice francouzský koloniální úředník a oznámil Schweitzerovi, že nemůže dále pokračovat ve své práci, protože je Němec. Schweitzer se měl vrátit do Evropy.

Koloniální úřady však posléze změnily své rozhodnutí. Schweitzerovi se stali střežený-

Seaver píše, že po čestné promoci navštívil Pražský hrad, kde na jeho počest byl uspořádán oběd. Po něm šel Schweitzer přímo do Smetanovy síně, aby tam vyzkoušel varhany. Zůstal tu do půl osmé, kdy začal jiný koncert, jehož se Schweitzer účastnil. Během koncertu se posilnil několika obložnými chlebičkami a potom pokračoval v přípravě vlastního koncertu až do půlnoci, kdy se sešel u večeře se svými přáteli. Po ní opět pilně cvičil, protože odpoledne měl svůj vlastní koncert, po němž se odebral do evangelického kostela, kde zkoušel až do půlnoci varhany. Snad by hrál ještě déle, kdyby ho nevyrušili policisté, kteří ho přišli upozornit, že ruší noční klid. Schweitzerovi tedy nezbylo, než se jít navečeřet — dá-li se tak nazvat noční jídlo.

Ti, kteří ho na jeho cestách doprovázeli, bývají vedle něho zcela vyčerpáni. Jemu ovšem stačilo vyspat se kdekoli a kdykoliv, třeba čtvrt hodiny před koncertem nebo přednáškou, a to jen na třech tvrdých židlích. Svě známé zval na procházky většinou po půlnoci a do hotelu se z nich vracel až k ránu.

Když za pomoci přátel a s velkými oběťmi přestáli v Lambarène druhou světovou válku, navštívil dr. Schweitzer v roce 1945 znovu Evropu. To již byl opravdu známou a ctěnou osobností. V roce 1949 přijal pozvání z USA, aby se jako oficiální host zúčastnil oslav pořádáných k 200. výročí Goethových narozenin. Zde znovu získal řadu čestných doktorátů od amerických universit. A jestliže již vzpomínáme počty, jež byly Schweitzerovi uděleny, pak nemůžeme opomenout Nobelovu cenu míru, jež mu byla udělena v roce 1952. A budíž ještě uvedeno, že z obnosu, který za ni obdržel, začal budovat nemocnici pro malomocné.

Schweitzerův příklad strhl mnohé k následování, a proto se mu v posledních letech nabízel lékaři i ošetřovatelky, a žádali o přijetí na určitou dobu do práce v jeho nemocnici. V roce 1960 s ním spolupracoval štáb 36 lékařů, ošetřovatelek a pomocníků. V nemocnici bylo možno současně umístit 500 pacientů.

Albert Schweitzer byl v podstatě velmi prostý člověk. Nijak si nezakládal na vnějším vzhledu a měl smysl pro humor. Budil dojem drsného a těžkopádného muže. Charakteristická pro něj byla hříva nepoddajných a stále rozčuchaných vlasů. Při jedné ze svých návštěv v Evropě byl pozván na recepci, jež se konala na jeho počest. Když chtěl vejít do domu, vrátný mu povýšeně ukázal na vchod pro služebnictvo. Schweitzer laskavě a poníženě obešel dům a vešel do něj zadním vchodem, zatímco všichni hosté a pořadatelé byli shromážděni ve vstupní hale, aby ho slavnostně přivítali, až vejde hlavním vchodem. Jindy se ho před jeho přednáškou předsedající tázal, jak ho má posluchačům představit. Na to Schweitzer odpověděl: „Řekněte jim, že ten chlapík, co vypadá jako skotský ovčácký pes, je

Pohled na nemocnici v Lambarène (snímek z roku 1965)

ČTK

dr. Schweitzer. „A když za ním jednou kdosi přišel s otázkou, zda nemá obavu, že jednou skončí v hrnci lidojedů, doktor s úsměvem řekl: „Jestli ano, pak doufám, že budou moci říci: „Dr. Schweitzer byl dobrý až do konce.“

V roce 1957 Schweitzerovi zemřela manželka. Jeho přátelé a spolupracovníci se domnívali, že se vrátí do Evropy. On však cítil, že Afričané jsou jeho lidem a že by těžko nesl, kdyby chtěl zemřít v „cizí zemi“. Celý svůj život vložil do nemocnice, a proto si tam přál také i skoncovat. V roce 1913 nemocnici založil a do konce svého života ji moudře a prozíravě řídil. V roce 1965 — ve svých devadesáti letech — tiše zemřel.

Za nespočetné zástupy Afričanů, kteří dr. Schweitzera milovali, se s ním prostými slovy rozloučil jeden z domorodců: „Děkujeme, že nám byl dobrým pastýřem, který

obětoval svůj život pro nás. Zůstal s námi až do konce, je pohřben v naší zemi a pod našimi palmami.“

Sto roků uplynulo od jeho narození a teprve deset let od jeho smrti. A přece není nijak nadsazeno, když řekneme, že jeho jméno se stalo symbolem obětavosti a služby bližním. Byly o něm napsány již tisíce článků a řady knih. Zdá se nám však, že nejlépe nám ho přiblíží jeho vlastní slova, která napsal:

„Nestačí jenom existovat... Nestačí jen vydělávat dost peněz a zajišťovat rodinu. Nestačí chodit pravidelně do kostela. Vždy se snažte vykonat něco dobrého. Musíte dát něco svému bližnímu. I kdyby to byla jen nějaká maličkost, učinite něco pro ty, kteří potřebují pomoc. Učinite něco, za co vám nikdo nezaplatí, ani se jinak neodmění. Vykonajte něco jenom proto, že máte tu přednost to učinit.“
Jiří Drejnár

JEREMIÁŠ – prorok zajetí

Dokončení ze str. 4

Nová smlouva v sobě zahrnuje úplné přetvoření lidské hříšné přirozenosti. Hříšnost nenapraví pouhý vnější souhlas se zákonem. Jeremiáš dobře ví, že „nejlživější jest srdce nade všechno, a nejpřevrácenější“. (17, 9). A protože takové je, musí být přetvořeno a přehněteno. To ovšem nemůže učinit někdo z lidí, ale pouze „nebeský Hrnčič“,

který vytvoří novou nádobu, jež je hodna přijmout ten nejdražší obsah: „Dám zákon svůj do vnitřností jejich.“

Význam Jeremiášova proroctví podtrhuje apoštol Pavel ve svém dopise k Židům. (Žid 8, 8–12). Velikost a důležitost jeho poselství však musí být posouzena měřítkem nejvýznamnějším: Jeremiáš přináší zvěst, jež je vrcholnou zvěstí každého pravého Božího proroka — ohlašuje Mesiáše: „Aj, dnové jdou, dí Hospodin, v nichž

vzbudím Davidovi výstřelek spravedlivý, i kralovati bude král, a šťastně se jemu povede; soud zajisté a spravedlnost na zemi konati bude. Za dnů jeho spasen bude Juda, a Izrael bydliti bude bezpečně, a toť jest jméno jeho, kterýmž ho nazývati bude: Hospodin spravedlnost naše.“ (23, 5–6).

Nechceš obětovat více času, aby ses lépe seznámil s Jeremiášem a jeho poselstvím? Nemyslíš, že i tobě má dnes co říci?

„Každou práci konejme důkladně a přesně, aby obstála ve zkoušce. Pracujme celým srdcem. Věrnost je ve všedních životních povinnostech právě tak důležitá, jako ve větších odpovědnostech. Někteří si snad myslí, že jejich práce není dost povznášející; je ovšem taková, jakou si ji učiní. Jen oni mohou své zaměstnání zhanobit nebo povznést... Vždyť práce je požehnání, nikoli kletba.“ EGW

